

ÜNİFORMANIN ÇAĞRISI:
SAVUNMA DİPLOMASİSİ VE YUMUŞAK GÜÇ ODAĞINDA MEHTERAN
TÖRENLERİ VE ASKERİ BANDONUN GÜÇ PROJEKSİYONLARI

Mehmet EMİR¹

Mustafa AKTAŞ²

Öz: Uluslararası ilişkiler alanı ile müzik arasındaki bağ, günümüzde özellikle estetik ve işitsel dönüşüm çerçevesinde önemli bir gelişme göstermiştir. Ancak her iki alandaki çalışmalar, genellikle popüler müzik, sanat müziği ve ulusal marşlar odağında şekillenmiştir. Dolayısıyla, bu durumda askeri bandolar analiz açısından büyük ölçüde gözden kaçmıştır. Oysaki askeri bandolar ve tarihsel süreçteki mehteran birlikleri, sert güç ile yumuşak gücün kesiştiği paradoksal bir konumdadır. Bu makale, askeri bando ve mehteran birliklerinin savunma diplomasisi ile kültürel diplomasi arasındaki eksik kalan yanını tamamlamayı ve bu bağlamda dört işlevli bir tipolojiyi önermeyi amaçlamaktadır. Bu tipoloji; zorlayıcı/sesin gücü, törensel/protokol, çekici/itibari ve kimlik inşacı/iç kamuoyuna dönük olma işlevlerinden oluşmaktadır. Argüman, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin uzun tarihi üzerinden, süreç izleme yöntemiyle yorumsamacı bir vaka analiziyle ele alınmaktadır. Mehter'in erken dönemde işitsel bir güç oluşumu, 1600-1800 yılları arasında Turquerie ve Alla Turca çerçevesinde yumuşak güç olarak Avrupa'ya yayılması, 1826 yılında Mızıka-yı Hümâyûn'a dönüşümü ve Batılılaşma etkisinin ters norm difüzyonu ile 1953 yılında çağdaş kamu diplomasisi ve ulusal imaj haline dönüşerek yeniden canlanması süreçleri çalışmada ayrıntılı bir şekilde analiz edilmektedir. Araştırma, askeri bandonun cazibesinin kökenindeki zorlayıcı ve oryantalist katmanlara odaklanarak yumuşak güç kavramını eleştirel bir açıdan tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Savunma Diplomasisi, Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Mehter, Askeri Bando.*

Article Category: Political Science

Date of Submission: 18.06.2026

Date of Acceptance: 19.07.2026

DOI: [10.5281/zenodo.21716334](https://doi.org/10.5281/zenodo.21716334)

¹ Dr., Uluslararası İlişkiler
Email: mehmetemir019@gmail.com.
ORCID: [0000-0003-3143-1439](https://orcid.org/0000-0003-3143-1439).

² Bağımsız araştırmacı, emekli Albay.
Email: mus.aktas@gmail.com.
ORCID: [0009-0009-2176-3262](https://orcid.org/0009-0009-2176-3262).

**THE CALL OF THE UNIFORM:
THE POWER PROJECTIONS OF MILITARY BANDS AND MEHTERAN
CEREMONIES IN THE CONTEXT OF DEFENSE DIPLOMACY AND SOFT
POWER**

Abstract: The link between international relations and music has undergone significant development in recent years, particularly within the framework of aesthetic and auditory transformation. However, studies in both areas have generally focused on popular music, art music, and national anthems. Consequently, military bands have largely been overlooked in this context. Yet, military bands and, historically, the Janissary corps occupy a paradoxical position at the intersection of hard power and soft power. This article aims to bridge the gap between military bands and Janissary corps in defense and cultural diplomacy, and to propose a four-functional typology for this context. This typology consists of coercive/power-of-sound, ceremonial/protocol, attractive/prestigious, and identity-building/oriented-towards-domestic-public-opinion functions. The argument is evaluated through an interpretive case analysis using a process-following method, based on the long history of the Ottoman Empire and the Republic of Türkiye. This study analyzes in detail the early stages of the Mehter's (Ottoman military band) development as an auditory force, its spread throughout Europe as a soft power within the framework of Turquerie and Alla Turca between 1600 and 1800, its transformation into the Imperial Band in 1826, and its revival in 1953 as a contemporary public diplomacy and national image through the diffusion of Westernization's influence. This research critically examines the concept of soft power by focusing on the compelling and orientalist layers underlying the appeal of military bands.

Keywords: *Defense Diplomacy, Public Diplomacy, Soft Power, Mehter (Ottoman Military Band), Military Band.*

Giriş

Uluslararası ilişkiler disiplini, genellikle antlaşma metinleri, politik söylemler, ekonomik göstergeler ve askeri güç üzerinden analizler yapmaktadır. Bu yaklaşım, belirlenmiş kalıpları analiz ölçeğinin unsurları olarak değerlendirirken, buna karşın estetik yaklaşımları—örneğin görsel sanatlar, edebiyat ve ses sanatları gibi— kapsam dışında tutmuştur.³ Oysaki devletlerarası ilişkiler, yalnızca görünen çıkar hesaplarından değil, bunun yanı sıra duyuşal ve duyuşal temalardan da oluşmaktadır. Bir devletin üst düzey görevlileri karşılandığında düzenlenen tören, çalınan marş, tören kıtası ve bandonun düzeni dahi bu ilişkilerin bir parçasıdır. Günümüz dünyasında alanda görülen estetik ve işitsel dönüşüm, duyuşal etmenlerin de analiz edilmesini gerekli kılmıştır.⁴ Bu bağlamda, müzik, yalnızca kültürel bir araç değil, bunun yanı sıra uluslararası ilişkilerin gerçekleştiği ortamların da önemli bir unsurudur.⁵

Uluslararası ilişkiler ve müzik alan yazınında önemli bir boşluk bulunmaktadır. Genellikle bu çerçevedeki çalışmalar ulusal marşlara, popüler müziğe ve sanat müziğine dayanmıştır.⁶ Buna karşın, devletin müzikle ilgili ürettiği en eski kurumsallaşma bağlantısı olan askeri bandoyla kurulan sistematik bağlantı, yapılan analizlerde yer almamıştır. Bu durum, ayrıntılı bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde anlaşılabilir. Çünkü askeri bando kavramı paradoksaldır. Askerî bando, bir yandan sert gücün, yani ordunun bir parçasıdır; diğer yandan ise ürettiği hayranlık, gönüllü rıza ve cazibe sayesinde yumuşak gücün⁷ bir unsuru hâline gelmiştir. Bu nedenle, askeri bando ne saf bir sert güç, ne de tam bir yumuşak güç sınıflandırmasına dahil edilebilir. Dolayısıyla, askeri bando, sert güç ile yumuşak gücün kesişim sınırında konumlanmıştır.

Bandonun güçlerin eşiğinde bulunması, ampirik ve kuramsal açıdan elverişli bir araştırma alanı sağlamaktadır. Ampirik açıdan, kamunun en eski müzikal temas aracıdır ve tarihsel süreçte hem

³ Roland Bleiker (2001), "The Aesthetic Turn in International Political Theory", *Millennium: Journal of International Studies*, 30(3), s. 510.

⁴ Roland Bleiker (2021), "Seeing Beyond Disciplines: Aesthetic Creativity in International Theory", *Australian Journal of International Affairs*, 75(6), ss. 579–581; Cécile Prévost-Thomas & Frédéric Ramel (2018), "Introduction: Understanding Musical Diplomacies—Movements on the “Scenes”", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 1–13.

⁵ Cécile Prévost-Thomas & Frédéric Ramel (2018), "Introduction: Understanding Musical Diplomacies—Movements on the “Scenes”", ss. 1–13; Nur Bilge Criss (2019), "International Relations, Music and Diplomacy, Sounds and Voices on the International Stage", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas) *Diplomatica*, 1(2), ss. 314–316.

⁶ Danielle Fosler-Lussier (2015), *Music in America's Cold War Diplomacy*, Oakland, California: University of California Press, ss. 143–165; Penny M. Von Eschen (2004), *Satchmo Blows up the World: Jazz Ambassadors Play the Cold War*, Cambridge: Harvard University Press, s. 24; Jessica C.E. Gienow-Hecht (2019), *Sound Diplomacy Music and Emotions in Transatlantic Relations, 1850–1920*, Chicago: University of Chicago Press, ss. 1–19.

⁷ Joseph S. Nye (1990), *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*, New York: Basic Books, ss. 1–24; Joseph S. Nye (2004), *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs.

savaş alanlarında, hem de düzenlenen resmî törenlerde devletin sesi olmuştur.⁸ Kuramsal olarak ise, bando, hem gücün maddi (zorlama), hem de algısal (anlam ve cazibe) boyutuyla tek bir unsurda yoğunlaşmasına olanak sağlayarak sert ve yumuşak güç ikiliğinin analitik çerçevesinde incelenmesine imkân sağlamaktadır. Araştırma açısından bu durum analitik bir analiz alanı sunmuştur.

Çalışma, askeri bandonun savunma diplomasisi ile kültürel ve işitsel diplomasi arasında eksik kalan bir parça olduğunu ileri sürmektedir. Savunma diplomasisi, ordunun barış dönemindeki dış politika hamlelerini analiz etmektedir.⁹ Diğer taraftan, kültürel yönüyle kamu diplomasisi, sanatın ve kültürün çekici bir hâle gelmesini ya da cazibe üretmesini araçsallaştırmaktadır.¹⁰ Savunma diplomasisi ve kamu diplomasisi, birlikte ele alınarak yumuşak güç çerçevesinde analiz edilebilir. Bu yeni analiz alanı, “*savunma kamu diplomasisi*” olarak tanımlanmıştır.¹¹ Askerî bando, her iki diplomasi çerçevesinin odağında yer almaktadır. Yani hem bir askerî varlıktır, hem de estetik bir işlevi vardır. Buna rağmen, askeri bandonun yapısı ve işlevi her iki diplomasinin analizinde de yeterince ele alınmamıştır. Bu çalışma, iki yazının da bando çerçevesinde birleştirilmesini ve bu sayede literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Argümanın değerlendirilmesinde dünyadaki en eski ve sürekli askeri müzik tecrübesine sahip olan Osmanlı Devleti/Türkiye Cumhuriyeti tarihine odaklanılmıştır. Mehter geleneğinin savaş alanlarındaki etkili bir psikolojik harp aracından çağdaş bir ulusal imaj sembolüne uzanışı, fevkalade bir analitik analiz alanı sunmaktadır. Dolayısıyla, bu analiz alanı askeri bandonun tarihsel süreçte yekpare bir şekilde ve farklı işlevlerinin; zorlayıcı, törensel, çekici ve kimlik inşası çerçevesinde gözlemlenmesini sağlamaktadır. Bunun da ötesinde, 1600 ve 1700’lü yıllarda Mehter’in Avrupa müziğini “*Turqueirie*” ve “*Alla Turca*” üzerinden¹² istenç dışı bir

⁸ Eamonn O’Keeffe (2024), "Military Music and Society during the French Wars, 1793–1815", *Historical Research*, 97(275), s. 108; Trevor Herbert (2020), "Public Military Music and the Promotion of Patriotism in the British Provinces, C. 1780–C. 1850", *Nineteenth-Century Music Review*, 17(3), s. 427.

⁹ Andrew Cottey & Anthony Forster (2004), *Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance*, London: Routledge, ss. 69–77; Gregory H. Winger (2017), "Soft Power by Other Means: Defense Diplomacy as a Tool of International Statecraft", Boston University Graduate School of Arts and Sciences, Doktora Tezi, Boston, ABD, ss. 48–49.

¹⁰ İbrahim Kalın (2011), "Türkiye’de Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasi", *Algılar: Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16(3), ss. 11–13; Senem B. Çevik (2022), "'The Voice of the Voiceless': Turkey’s Public Diplomacy in Africa", içinde (editörler: Elem Eyice Tepeciklioğlu & Ali Onur Tepeciklioğlu) *Turkey in Africa*, New York: Routledge, ss. 167–179; Mehmet Yavaş & İbrahim Fatih Demirel (2025), "Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Perspektifinden Türkiye’nin Faaliyetlerinin Analizi: Eğitim Aracılığıyla Kültürel Diplomasi", *Türkiyat Mecmuası*, 35(1), s. 333; B. Senem Çevik & Philip Seib (2015), *Turkey’s Public Diplomacy*, New York: Palgrave Macmillan, ss. 1–11.

¹¹ Alberto Bueno (2023), "(Mis) Understandings of Defence Diplomacy as Public Diplomacy: Insights from Three Spanish Elites", *Communication & Society*, 36(2), s. 325.

¹² Edmund A. Bowles (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries", *Early Music*, 34(4), ss. 533–554; Eve R. Meyer (1974), "Turquerie and Eighteenth-Century

şekilde yumuşak güç difüzyonuyla etkilemesi, tarihte nadir rastlanılan bir örnektir ve bu durum, yumuşak güç kavramının fail odaklı varsayımının yeniden değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Makale, dört boyutuyla alan yazınına katkı sağlamayı amaçlamıştır. Öncelikle, kuramsal çerçeve boyutuyla askeri bandonun işitsel dönüşüm ve savunma diplomasisine eklenmesiyle dört işlevli bir tipoloji önerilmektedir. Ardından, ampirik yaklaşımla birbirinden ayrı değerlendirilen tarihsel ve müzikolojik materyaller tek bir çatı altında, yani uluslararası ilişkiler alanında birleştirilmektedir. Üçüncü etken eleştireldir. Askeri bandonun yumuşaklık izlenimi veren algısının altında yatan zorlayıcı nedenlerin ve oryantalist katmanlarının ortaya konmasıyla, yumuşak güç kavramının mutlak olmadığı sorunsallaştırılmaktadır.¹³ Son olarak, yöntemsel boyutuyla bandonun yer aldığı diplomasiin etkisel ölçülme güçlüğüne ve bu durumun savunma diplomasisindeki kapsamlı kavramsal istikrarsızlığına dikkat çekilmektedir.¹⁴

Çalışmanın sonraki sürecinde, ilk bölümde müziğin gücü ve önemi kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır. Ardından, ikinci bölümde kuramsal çerçeve boyutuyla işitsel dönüşüm, yumuşak güç, kamu diplomasisi ve savunma diplomasisi yazınları tartışılarak dört işlevli tipoloji geliştirilecektir. Üçüncü bölümde, vaka seçimi ve yöntem gerekçelendirilecektir. Dördüncü ve yedinci bölümler arasında sırasıyla Mehter, “*Turquerie*” ve “*Alla Turca*” difüzyonu, Mızıka-yı Hümâyûn’a geçiş aşaması ve 1953 yılı sonrasında yeniden canlanma süreciyle çağdaş bandolu diplomasi analiz edilecektir. Sekizinci bölümde bulgular kuramsal çerçeve boyutuyla tartışılacaktır. Son olarak, “Sonuç” bölümünde araştırmada varılan sonuçlar ve geleceğe yönelik yeni araştırma önerileri sunulacaktır.

1. Uluslararası İlişkiler Alanında Müziğin Gücü ve Önemi¹⁵

Music", *Eighteenth-Century Studies*, 7(4), ss. 474–488; Eric Rice (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", *Journal of Musicological Research*, 19(1), s. 41.

¹³ Colin S. Gray (2011), *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century*, Carlisle, PA: U.S. Army War College, Strategic Studies Institute, ss. 1–46.

¹⁴ Trevor Herbert (2020), "Public Military Music and the Promotion of Patriotism in the British Provinces, C. 1780-C. 1850", s. 444; Lech Drab (2018), "Defence Diplomacy—an Important Tool for the Implementation of Foreign Policy and Security of the State", *Security and Defence Quarterly*, 20(3), ss. 67–70.

¹⁵ Bu bölümün yazılmasında “The Power of Music in International Relations from Historical and Contemporary Perspectives” makalesinden yararlanılmıştır. Ayrıntı için bakınız; Zeynep Özer & Fatih Aydemir & Hatice Onuray Eğilmez (2025), "The Power of Music in International Relations from Historical and Contemporary Perspectives", *Motif Academy Journal of Folklore*, 18(50), ss. 1172–1187.

Uluslararası ilişkiler alanı, devletler arasında etkili iletişim kurulabilmesine yönelik dikkat çekici bir disiplindir. Günümüz dünyasında, devletler haricinde sivil toplum kuruluşları, devlet dışı organizasyonlar ve çok uluslu şirketler gibi farklı yapılar da uluslararası ilişkiler alanında analiz edilmektedir.¹⁶ Alanın genişleyen odak noktası insan merkezli olduğundan, coğrafya, tarih, sanat, psikoloji, sosyoloji ve antropoloji gibi disiplinlerin konuları da gerekli bağlamlarda dikkate alınmaktadır.¹⁷ Dolayısıyla, farklı aktörler arasındaki uluslararası ilişkiler, politik, ekonomik, sosyal, kültürel, dini ve askeri bağlamlarda çok yönlü ve çok boyutlu olarak kurulabilmektedir.¹⁸ Devletler, bu alanlarda çıkarlarını azami seviyede gerçekleştirmek ve maddi varlıklarını arttırmak için çeşitli stratejileri zamana ve mekâna göre esnek biçimde uygulamaktadır.

Günümüzde çoğu ülke tarafından uygulanan en önemli stratejilerden birisi de hiç kuşkusuz kültürel diplomasinin bir unsuru olarak “*kamu diplomasisi*”dir. Kamu diplomasisi sayesinde, devletler, politik ve ekonomik çıkarlarının yanı sıra, uluslararası alandaki algılarını geliştirmeyi ve dünya çapında etkili bağlar kurmayı da hedeflemektedir.¹⁹ Devletlerin kültürel kodları, aynı zamanda kültürel kimlik düzeyinde birbirlerinden farklılaştıkları noktaları da vurgulamaktadır.²⁰ Modernite çağında uluslararası ilişkiler alanındaki analizlerde kültürel kimliğin etkisi artmaktadır.²¹ Ancak buna rağmen, devlet yönetimleriyle özel sektör yapılanmaları arasındaki koordinasyon eksikliği nedeniyle kültürel diplomasinin ve kültürel değişimin sanat, medya ve politikacılar üzerindeki potansiyel etkisi sınırlı kalmaktadır.²²

Devletlerin dış politikalarında kültürel alanda etkili olmak için uyguladıkları politika faaliyetleri, “*kültürel diplomasi*” olarak tanımlanmaktadır.²³ Kültürel eylemler içinde özellikle sanat eserleri dikkat çekmektedir. Kültürel bir unsur olarak sanat eserinin ortaya konması,

¹⁶ Stephanie Lawson (2023), *International Relations*, 4th ed, Cambridge: John Wiley & Sons.

¹⁷ Mehmet Emir (2026), “Çevresel Farkındalığın Politik Eylemselliğe Dönüşüm Umudu: Hayao Miyazaki Anime Filmlerinin Yeşil Teori Çerçevesinde Analizi”, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), s. 210.

¹⁸ Richard Ned Lebow (2008), *A Cultural Theory of International Relations*, New York: Cambridge University Press, ss. 43–121.

¹⁹ Hasan Saliu (2017), “The New Nature of Cultural Diplomacy in the Age of Online Communication”, *Journal of Media Critiques*, 3(10), s. 87.

²⁰ Julie Reeves (2004), *Culture and International Relations: Narratives, Natives and Tourists*, New York: Routledge, s. 112.

²¹ J. Furman Daniel & Paul Musgrave (2017), “Synthetic Experiences: How Popular Culture Matters for Images of International Relations”, *International Studies Quarterly*, 61(3), s. 503,

²² Cynthia P. Schneider (2009), “The Unrealized Potential of Cultural Diplomacy: ‘Best Practices’ and What Could Be, If Only...”, *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 39(4), s. 262,

²³ David Clarke (2020), “Cultural Diplomacy”, içinde *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*, Erişim Tarihi: 07.06.2026, <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/133791/1/Clarke,%20Cultural%20Diplomacy%20-%20submission%20final.pdf>.

üzerinde görüş bildirilebilmesi, ticari eylemlere konu olması ve takas edilebilirliği sayesinde gözlemlenmesi kolaylaşmıştır. Dolayısıyla, sanat eserleri insanın somut ve soyut duyularına hitap etmektedir.²⁴ Sanat, tarih boyunca toplumlar arasında geçişken olmuş ve bu yolla daha geniş insan kitlelerine ulaşmıştır.

Müzik, sanat dalları arasında kültürlerarası iletişimde öncü bir role sahiptir. Ayrıca, insan duygu ve düşüncelerinin ifade gücü bakımından müzik eşsiz bir konumdadır.²⁵ Tıpkı spor etkinlikleri, tiyatro oyunları ve sanat sergileri gibi, müzik de kitlelerin duygularına yön verebilme gücüne sahiptir.²⁶ Kısacası, müzik insanoğlunun evrensel dilidir.

Müzik, tarihsel süreçte tören ve stratejilerin vazgeçilemez bileşeni olmuştur. Müzisyenler ulusal temsiller için performans sergilerken, diplomatlar da müzikal etkinliklerde bir araya gelmiştir.²⁷ Müzik diplomasisi, her ne kadar devlet destekli etkinlikler vasıtasıyla başlamış olsa da birçok başarıyla sonuçlanmış farklı örneği de vardır.²⁸ Nitekim İsrail ve Filistin arasındaki gerilim ve çatışma ortamında dahi müziğin etkili olabildiği görülmüştür.²⁹

Müzik, insanları harekete geçirdiği gibi farklı kültürel yapılarda da var olmaktadır. Müziğe tepki verilmesi, onun yorumlanması ve deneyimlenmesi toplumların sosyal ve kültürel arka planları çerçevesinde gerçekleşmiştir.³⁰ Uluslararası ilişkiler alanında müziğin yeri, karşılıklı anlayışın ve saygının ifadesi ile iş birliğinin sağlandığı yumuşak güç kavramı etrafında şekillenmiştir.³¹ Günümüz dünyasında özellikle popüler müzik uluslararası ilişkiler alanında öne çıkarken, yumuşak güç unsuru olarak da dikkat çekmektedir.³² Müziğin gelişen teknoloji çağında toplumlar arasında önemli bir araç olduğu görülmektedir. Yine de, müziğin artan etkisi

²⁴ Spencer James Oscarson (2009), "The Art of Diplomacy: The Use of Art in International Relations", Georgetown University, Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences, Yüksek Lisans Tezi, Washington, ABD, ss. 13–18.

²⁵ Emel Funda Türkmen (2012), "Kültürler Arası İlişkilerde Müziğin Rolü ve Önemi Karol Szymanowski'de Anadolu İzleri", *Qualitative Studies*, 7(2), s. 3.

²⁶ Kathryn C. Statler (2012), "The Sound of Musical Diplomacy", *Diplomatic History*, 36(1), s. 71.

²⁷ Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas (2018), *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

²⁸ Danielle Fosler-Lussier (2015), *Music in America's Cold War Diplomacy*, ss. 83–85.

²⁹ Frédéric Ramel & Michael Jung (2018), "The Barenboim Case: How to Link Music and Diplomacy Studies", *Arts and International Affairs*, 3(2), s. 39.

³⁰ Raymond MacDonald (2014), "Music, Health, and Wellbeing", Edinburgh Research Explorer, Erişim Tarihi: 06.06.2026, Erişim Adresi: https://www.pure.ed.ac.uk/ws/portalfiles/portal/25193465/MacDonald_2014_MSBS_Music_Health_and_Wellbeing.pdf.

³¹ Mehtap Demir (2017), "Music as a Cultural Diplomacy between Israel and Turkey (2008-2016)", *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(32), ss. 1236–1237.

³² Isabelle Marc (2020), "Around the World: France's New Popular Music Diplomacy", *Modern & Contemporary France*, 28(3), s. 253.

uluslararası ilişkiler alanındaki çalışmalarda yeterince ilgi görmemektedir.³³ Oysaki müziğin alandaki yumuşak güç, diplomatik ilişkiler, kültürel diplomasi ve müzik diplomasisi kapsamında önemli bir ağırlığı vardır.

1.1. Müziğin Yumuşak Güç Perspektifi

Yeni milenyumun dış politikadaki en önemli unsurlarından birisi de yumuşak güç kavramıdır. Yumuşak güç, devlet seviyesindeki aktörlerin birbirleriyle kültürel, inanç ve bürokratik alanlarda duygusal bağ kurabilmesine dayanmaktadır.³⁴ Oysaki bu kavram ilk ortaya çıktığında yeterince ilgi çekici olmamıştır.³⁵ Toplumsal yaşamda oldukça iyi bilinen ve etkili bir şekilde uygulanan yumuşak gücün akademik alanda kuramsallaşması zaman almıştır. 1990 yılında ilk kez akademik bir kitapta kullanılan yumuşak güç kavramı; istenen politik eylemin zorlama yerine çekim alanıyla/cazibe oluşturarak sağlanması temeline dayanmıştır.³⁶ Bir devletin uluslararası politikada istediği sonuçlara varabilmesi, diğer aktörlerin onun değerlerini içselleştirmesi ve kabullenmesiyle mümkün olabilir.³⁷

Yumuşak güç, askeri ve ekonomik nitelikteki sert güç unsurları yerine devletler seviyesindeki aktörlerin kültürleri ve değerleri çerçevesinde çekim oluşturan bir ikna yöntemidir.³⁸ Bu bağlamda, devletlerin kültürel birikimleri entelektüel çerçevede ulusal güçlerinin önemli bir unsurudur. Dolayısıyla, kültür, devletlerin politik, ekonomik ve askeri planlarının dışında değildir. Bir devletin kültürel olarak etkileme kapasitesi aynı zamanda onun uluslararası düzendeki normlara yön verebilmesiyle de alakalıdır.³⁹ Geniş bir çerçeveden değerlendirildiğinde, kültürel diplomasinin ülkelerin dış politikalarını planlamalarında, stratejik yönelimlerinde ve diğer toplumlarla bağ kurmalarında elverişli bir alan sağladığı görülmektedir.⁴⁰ Dolayısıyla, devletlerarası politik ilişkilerde iletişimin gücünün arttığı günümüz dünyasında kültürel etki, diplomasinin önemli bir aracı hâline gelmiştir. Klasik

³³ Gabriela Marques Garcia De Souza (2023), "Music as a Cultural Diplomacy Instrument: The Jazz Diplomacy during the Cold War", University of Hradec Králové, Lisans Tezi, Králové, Çekya, ss. 6, 15; Mitch Rogers (2017), "Jazz and Music Diplomacy in the Cold War", *The Thetean: A Student Journal for Scholarly Historical Writing*, 46(1), ss. 3–12.

³⁴ Muhammad Musab Saeed & Muhammad Usman Askari (2021), "Significance of Soft Power for Pursuing Foreign Policy Objectives", *Journal of Indian Studies*, 7(1), s. 123.

³⁵ Joseph S. Nye (1990), "Soft Power", *Foreign Policy*, 80, ss. 153-171.

³⁶ Joseph S. Nye (2004), *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, s. 24.

³⁷ Bruno Lovric (2016), "Soft Power", *Journal of Chinese Cinemas*, 10(1), ss. 30–34.

³⁸ Kunkunrat Kunkunrat (2024), "Korean Cultural Diplomacy: Uniting Society through Soft Power", *Best Journal of Administration and Management*, 2(3), s. 157.

³⁹ Nicolae Haneş & Adriana Andrei (2015), "Culture as Soft Power in International Relations", Paper presented at the International Conference Knowledge-Based Organization, ss. 34–37.

⁴⁰ Mohammad Khosravishakib (2017), "Essential of Cultural (Literature, Art, Music, Customs...) Negotiation as a Resources of Smart and Soft Power in Age of Globalization", *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 6(6), s. 101.

diplomatik araçların yanı sıra kültürel diplomasinin de kullanılması dış politikada daha başarılı sonuçlara varılmasını sağlayabilmektedir.⁴¹

Tarihsel süreçte kültürel diplomasinin ilginç uygulama örneklerine rastlanmaktadır. Popüler İngiliz müzik grubu The Beatles, ülkenin uluslararası tanıtımında çok etkili olmuş ve bu durum politik açıdan da dikkat çekmiştir.⁴² The Beatles grubunun başarısı İngiltere Kraliçesi tarafından da ödüllendirilmiştir.⁴³ Grubun özellikle ABD’de iz bırakan bir fenomen olduğu anlaşılmıştır. Hatta ABD’de The Beatles’ın ülkedeki etkisi “*Britanya istilası*” olarak tanımlanmıştır.⁴⁴

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından özellikle ABD’nin küresel düzende hâkim olduğu yeni bir dönem başlamıştır. Politik ilişkiler, Truman Doktrini, Marshall Yardımı ve NATO’nun kurulması gibi olayların etrafında şekillenmesine rağmen, yumuşak güç unsurları da karşılıklı etkileşime yol açmıştır. Diğer bir ifadeyle, bu yeni dünya düzeninde ABD’nin dış politikasında sert güç unsurları kadar yumuşak güç unsurlarına da ağırlık verilmiştir. Bu dönemde ABD’nin kamu diplomasisinde kullandığı yumuşak güç unsuru olarak özellikle caz müziğinin öne çıktığı görülmüştür.⁴⁵ Müzisyenler, icra edilen müzikler ve tarzlar da kültürel diplomasinin bir parçası olmuş ve 20. yüzyılın önemli ve dikkate değer aktörleri haline gelmişlerdir.⁴⁶ Caz müziği, yalnızca ABD’de değil, sosyalizmin hâkim olduğu Doğu Avrupa devletlerinde de etkili bir dış politika aracı olmuştur.⁴⁷

1.2. Müziğin Diplomatik Etkisi

Devletlerin tarihsel süreçteki etkileşimleri çeşitli yollarla gerçekleşmiştir. Aktörler, birbirlerine politik, kültürel ve sosyal kararlarını/niyetlerini aktarırken diplomasiyi kullanmışlardır.

⁴¹ Jonathan H. Shannon (2024), "Melodies Heard and Unheard: The Promise and Limits of Cultural Diplomacy through Music", içinde (editörler: Maria M. Rijo Lopes da Cunha & Jonathan Shannon & Søren Møller Sørensen & Virginia Danielson) *Music and Cultural Diplomacy in the Middle East: Geopolitical Re-Configurations for the 21st Century*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, s. 71.

⁴² Marcus Collins (2020), "'I Say High, You Say Low': The Beatles and Cultural Hierarchies in 1960s and 1970s Britain", *Popular Music*, 39(3-4), ss. 414–416.

⁴³ Mark Allison (2022), "James Bond and the Beatles: The 1962 Day That Changed Britain", *BBC*, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/culture/article/20221004-bond-and-the-beatles-1962-and-the-day-that-changed-britain>; Mijat Kontić (2025), "British Music That Changed the World", *Diplomacy&Commerce*, 19.02.2025, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.diplomacyandcommerce.rs/british-music-that-changed-the-world/>.

⁴⁴ Melissa Nisbett (2016), "Who Holds the Power in Soft Power?", *Arts & International Affairs*, King’s College London, 13.03.2016, Erişim Tarihi: 06.06.2026, Erişim Adresi: <https://theartsjournal.net/2016/03/13/nisbett/>.

⁴⁵ Jan Melissen (2005), *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*, New York: Palgrave Macmillan, ss. 147–164.

⁴⁶ Elif Çağlı Kaynak (2024), "Jazz as Soft Power in Turkey–US Relations during the Early Cold War Period", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 26(2), ss. 230–233,

⁴⁷ Rüdiger Ritter (2018), "Between Propaganda and Public Diplomacy", içinde (editörler: Mario Dunkel ve Sina A. Nitzsche) *Popular Music and Public Diplomacy Transnational and Transdisciplinary Perspectives*, Bielefeld: Transcript Verlag, s. 19.

Müziğin yer aldığı sanatsal faaliyetler ve spor etkinlikleri de bu diplomasinin bir parçasıdır.⁴⁸ Barış ve savaş durumlarında da müzik etkili bir iletişim aracı olmuştur. Politik karar süreçleri ve yönetim mekanizmalarında müziğin dolaylı etkisi gözlenmiştir.⁴⁹ Müzik, siyasetin ötesinde, medeniyet ve uygarlıklar arasında evrensel bir dil yaratan sözsüz bir iletişim aracıdır.⁵⁰ Savaş ve barışın diplomatik kesişiminde müzik yer almaktadır.⁵¹

Tarihin akışı boyunca, devletleri yönetenler tarafından müzik, diplomatik ilişkilerin önemli bir enstrümanı olarak kullanılmıştır.⁵² Bu bağlamda, aynı dönemin yöneticileri olarak Osmanlı Padişahı III. Mehmet'e İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth tarafından kıymetli taşlarla süslenmiş bir org'un hediye edilmesi dikkate değerdir.⁵³ Bu gelişme, İngiltere ile Osmanlı Devleti'nin tarihsel ilişkilerinde yeni bir boyut açmış ve diplomasinin çeşitlenmesini sağlamıştır.⁵⁴ Osmanlı Devleti'nin modernizasyonu sürecinde de benzer etkileşimler sürmüştür.⁵⁵ Bunun yanı sıra, daha önceki tarihsel dönemde son Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Mesud tarafından Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunda Osman Bey'e çeşitli müzik aletleri hediye edilmiştir.⁵⁶ Bu hediyeler, egemenliğe dair sembolik bir ifade olarak kabul edilmiş ve İslamiyet sonrası Türk dünyasında önemli bir gelenek haline gelmiştir.⁵⁷ Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki ilişkiler dışında, müzik diplomasisinde farklı örnekler de vardır. Tayland Kralı Mongkut tarafından Harris Antlaşması vesilesiyle ABD'ye çok teferruatlı müzik aletleri hediye

⁴⁸ Labiot Hajdari (2019), "The Role of Sports and Music in Public Diplomacy: The Case of Kosovo", *Przegląd Europejski*, 3, s. 189.

⁴⁹ Naren Chitty, Lilian Ji & Gary D. Rawnsley (2024), *The Routledge Handbook of Soft Power*, 2. ed, Oxon: Routledge, s. 21; Alexander Rusetsky & Valentina Maric & Svetlana Kirakosian (2024), "Music Diplomacy: From the Concept of "Soft Power" to the Development of a Culture of Musical Peacemaking", *Politology*, 27(3), s. 139; Jessica Julia McGill Peters (2015), "American Cinema as Cultural Diplomacy: Seeking International Understanding One Film at a Time", University of California, Doktora Tezi, Los Angeles, ABD, ss. 17–46.

⁵⁰ Zeynep Özer & Fatih Aydemir & Hatice Onuray Eğilmez (2025), "The Power of Music in International Relations from Historical and Contemporary Perspectives", ss. 1175–1178.

⁵¹ Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas (2018), *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*.

⁵² Hikmet Toker & Halil İbrahim Erbay (2018), "The Musical Performance Presented for Sultan Abdülaziz at the Crystal Palace-as an Example Using Music as a Diplomatic Tool", *Musicologist*, 2(1), ss. 43–47.

⁵³ Jennifer Linhart Wood (2022), *Dynamic Matter: Transforming Renaissance Objects*, Pennsylvania: Pennsylvania State University Press, ss. 12–13, 46; Jennifer Linhart Wood (2019), *Sounding Otherness in Early Modern Drama and Travel: Uncanny Vibrations in the English Archive*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, s. 167.

⁵⁴ Hooda Shawa (2024), "Strike an Elizabethan Pose: Early Music Diplomacy—Queen Elizabeth I's Clockwork Organ Gift to the Ottoman Court", içinde (editörler: Maria M. Rijo Lopes da Cunha & Jonathan Shannon & Søren Møller Sørensen & Virginia Danielson) *Music and Cultural Diplomacy in the Middle East: Geopolitical Re-Configurations for the 21st Century*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 51–67.

⁵⁵ Evren Kutlay (2019), "A Historical Case of Anglo-Ottoman Musical Interactions: The English Autopiano of Sultan Abdulhamid II", *European History Quarterly*, 49(3), ss. 388–415.

⁵⁶ Zeynep Özer & Fatih Aydemir & Hatice Onuray Eğilmez (2025), "The Power of Music in International Relations from Historical and Contemporary Perspectives", s. 1176.

⁵⁷ William Sayers & Hasan Tahsin (2016), *Music and Music Education from Ottoman Empire to Modern Turkey*, Istanbul: AGP Research, ss. 19–20.

edilmiştir.⁵⁸ Müzik diplomasisi bağlamında, müzik aletlerinin yanı sıra, el yazması müzik notaları da diplomatik çerçevede hediye edilerek uluslararası ilişkiler bağlarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.⁵⁹

1600'lerden 1800'lerin sonuna kadar Avrupalı devletler tarafından sanat etkili bir uluslararası ilişkiler aracı olarak kullanılmıştır. Aktörler, özellikle devletler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla, resmî yabancı misyonları tiyatro ve opera gibi sanatsal etkinlikleri izlemeye yönlendirmişlerdir. Bu durumda, hem devletlerarası diplomatik nezaketin ortaya konması, hem de muhataba/muhataplara egemenlik konusuna dair güçlü bir izlenim verilmesi amaçlanmıştır.⁶⁰ Dikkat çekici bir örnek olarak, İngiliz diplomatların görev süreleri boyunca Venedik'teki sanatsal etkinliklere katılmaları, görevlerinin değişmeyen bir parçası olmuştur. İtalyan politikasının bir uzantısı olarak, resmi yabancı misyonların istenen etki doğrultusunda yönlendirilmesi için müzik geleneğinden yararlanılmıştır.⁶¹ Özellikle opera sanatının icrası bu dönemde diplomasinin uygulanmasında odak haline gelmiştir. Dolayısıyla, opera, yalnızca diplomatik bir vasıta olmanın yanı sıra, müzik ve tiyatronun politika ve kültürel ilişki örüntüsündeki gücünü de vurgulamıştır.⁶²

Uluslararası ilişkiler ve müzik arasındaki etkileşimde önemli bir dönüm noktası da 1932 yılında Kahire'de düzenlenen Arap Dünyası Müzik Kongresi'dir. Bu kongreye Avrupa ve Ortadoğu'dan pek çok akademisyen ve müzisyen katılırken, burada icra edilen müzik etkinliğinin yanı sıra, alandaki müzikoloji ve felsefi görüşler de paylaşılmıştır.⁶³ Bu tür etkinliklerde, örneğin müzikolojinin etkisiyle Batılı devletlerin bölgeye müdahale etme stratejilerine karşı yalnızca sanatsal boyutta değil, bunun yanı sıra Avrupalı aktörlerin ırki anlayışları zayıflatılarak da özgün ve muhalif bir eylemsel davranış sergilenmiştir.⁶⁴

Fransız sömürgesinden kurtulan Senegal'in 1966 yılında kıtalar arasında etnik ve kültürel bağların güçlendirilmesi amacıyla düzenlediği Dünya Siyahi Sanat Etkinliği Festivali dikkat

⁵⁸ Paul Michael Taylor & William Bradford Smith (2017), "Instruments of Diplomacy: 19th Century Musical Instruments in the Smithsonian Collection of Thai Royal Gifts", *The Journal of the Siam Society*, 105, s. 245.

⁵⁹ Barbara Eichner (2020), "Musical Diplomacy in a Divided City", *Early Music*, 48(1), ss. 55–71.

⁶⁰ Bünyamin Aydemir (2023), "Inspirational Sources of Modern Turkish Theatre and Opera: Sefaretnames (Ambassadorial Reports) and Diplomacy", *Journal of Academic Social Science Studies*, 16(95), s. 210.

⁶¹ Alana Mailes (2022), "Singing Nuns and Soft Power: British Diplomats as Music Tourists in Seicento Venice", *Religions*, 13(330), s. 1

⁶² Mark Everist (2021), "Music, Theatre, and Diplomacy: The Paris Opéra during the Second Empire", *Diplomatica*, 3(2), ss. 281–282.

⁶³ Ali Jihad Racy (1991), "Historical Worldviews of Early Ethnomusicologists: An East-West Encounter in Cairo, 1932", içinde (editörler: Stephen Blum & Philip V. Bohlman & Daniel M. Neuman) *Ethnomusicology and Modern Music History*, Chicago: University of Illinois Press, ss. 68–91.

⁶⁴ Samuel Llano (2023), "Empire, Diplomacy, and the Racial Imagination: Spain at the Cairo Congress of Arab Music (1932)", *The Journal of North African Studies*, 28(3), ss. 593–602.

çekicidir. Bu festivale 45'ten fazla ülke katılırken, eylemin odağında diplomatik hedefler yer almıştır. Bu gelişme, müziğin Afrikalılar açısından yalnızca sömürge öncesi döneme ait bir geçmiş eylemi olmadığını; bunun yanında sömürge geçmişinden kurtularak kültürel gelişimin de bir parçası olarak değerlendirildiğini göstermektedir.⁶⁵

1960'ların sonunda Demokratik Almanya Cumhuriyeti (Doğu Almanya) tarafından tanınma sağlanması amacıyla Lübnan, Mısır ve Suriye'de çeşitli diplomatik girişimlerde bulunulmuştur. Bu çerçevede, Dresden Filarmoni Orkestrası, Leipzig Radyo Senfoni Orkestrası, Leipzig Gewandhaus Orkestrası ve Alman Devlet Operası gibi organizasyonlarla bölgede devlet destekli konserler düzenlenmiştir.⁶⁶ Soğuk Savaş dönemi boyunca müzik Doğu Almanya'ya elverişli bir politik hareket alanı sağlamıştır. Aktör, çok az tanınırlığını sanatçıları vasıtasıyla artırmak istemiş ve 1970'ler boyunca buna bütçe ayırarak konuyu önemli bir devlet politikası haline getirmiştir.⁶⁷ Ayrıca Doğu Avrupa'da 1960'lar ve 1970'lerde önemli bir rock and roll etkisi vardır. “*Rock and roll*”un yayılımı, hükümetlerin etkisi dışında, bağımsız bir alanda kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, bu dönemde rock and roll müziğinin önemli ve güçlü bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.⁶⁸

Japonya'dan Kanada'ya kadar küresel çapta önemli bir müzik öğretim yöntemi olan Kodály'ın başarısı evrenselliği ve her düzeyde uygulanabilirliğinden kaynaklanmaktadır. Macaristan'dan başlayan bu yöntem bütün dünyaya yayılmıştır. Üstelik komünizmin yayılcı bir vasıtası olarak kullanılmak istense de müziğin evrensel gücü ve herkes için uygulanabilir tarzı nedeniyle tarihî ve kültürel bir başarı elde edilmiştir.⁶⁹ Dolayısıyla, müziğin evrensel gücü kültürel propaganda niyetini aşmıştır.

ABD'nin kültürel yayılımında hip-hop müziği önemli bir rol oynamıştır. Özgürlük ve medeni hakların arayışında olan azınlık bir grup ile özdeşleşen “*hip-hop*”un Ortadoğu'da gençler arasında da Amerikan kültürüne dair sempati yarattığı ileri sürülmüştür.⁷⁰ Ortadoğu'da Afro-

⁶⁵ Estrella Sendra & Saliou Ndour (2018), "Fiftieth Anniversary of the First World Festival of Negro Arts: A Comparative Study of the Involvement of the Population in the World Festival of Negro Arts in 1966 and 2010", *Interventions*, 20(7), ss. 981–983.

⁶⁶ Elaine Kelly (2019), "Performing Diplomatic Relations: Music and East German Foreign Policy in the Middle East during the Late 1960s", *Journal of the American Musicological Society*, 72(2), s. 494.

⁶⁷ Petra Garberding & Henrik Rosengren (2022), *The Cold War through the Lens of Music-Making in the Gdr: Political Goals, Aesthetic Paradoxes, and the Case of Neutral Sweden*, Lund: Universus Academic Press, s. 247.

⁶⁸ Markos Kounalakis & Andras Simonyi (2011), *The Hard Truth About Soft Power*: USC Center on Public Diplomacy Los Angeles: Figueroa Press, s. 26.

⁶⁹ Szabolcs László (2019), "Promoting the Kodály Method during the Cold War: Hungarian Cultural Diplomacy and the Transnational Network of Music Educators in the 1960s and 1970s", *Múltunk*, 2019 Special Issue, ss. 139–140.

⁷⁰ Siobhan Brooks & Thomas Conroy (2011), "Hip-Hop Culture in a Global Context: Interdisciplinary and Cross-Categorical Investigation", *American Behavioral Scientist*, 55(1), ss. 6–8.

Amerikalıların icra ettiği müziğe yatkınlığın olduğu ve direniş tarzı müziğin insanları etkilediği belirtilmiştir.⁷¹ ABD'nin hip-hop vizyonu yenilikçi olsa da, Soğuk Savaş dönemindeki caz diplomasisiyle aynı sistematik çelişki içindedir.⁷²

1.3. Müziğin Diplomasi ve Kültürel Etkileşimlerdeki Etkisi

Akademide uluslararası ilişkiler ile müzik arasındaki ilişkinin incelenmesinde, müzik diplomasisi ve kültürel diplomasi gibi kavramlar her seviyedeki analiz düzeylerinde kullanılmaktadır. Bu kavramlar, politikanın analizi çerçevesinde müzik performansının değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.⁷³ Kültürel diplomasi kavramı devletlerin yumuşak gücünü uygulaması için elverişli bir potansiyel sunmaktadır. Ancak politik karar alıcılar bunun farkında olmalarına rağmen nadiren girilen politik hamlelerin yabancı toplum ve devletlerdeki etkisine dikkat ederler.⁷⁴

Michigan Üniversitesi Caz Grubu, 1965 yılında ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Kültürel Sunumlar Programı kapsamında Latin Amerika turnesine çıkmıştır. Kültürel diplomasi çerçevesinde bu örnek hafızalarda yer edinmiştir. Bu turne programı, esasında ABD'nin tek yönlü bir propagandası olarak ortaya çıkmıştır. Ancak zamanla bu turneler sadece izleyicileri değil bu müziği icra eden müzisyenleri ve ABD toplumunu dahi etkilemiştir.⁷⁵ Dolayısıyla, müziğin etkisi tek yönlü olarak hesap edilse bile bu durumun beklenenden farklılık gösterebildiği tespit edilmiştir. Yani müziğin etkisi çok yönlüdür.

ABD tarafından bu bağlamda uygulanan bir diğer örnek ise ABD Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Hava Kuvvetleri Bandosu, müzik sunumları ve törenler aracılığıyla ABD'nin prestijini dünya toplumları nezdinde daha iyi hale getirmeye çalışmakta ve bu yolla güçlü bağlar kurmayı hedeflemektedir. Bando'nun icra ettiği konserler toplumlar arasındaki dil, kültür, toplumsal ve sosyoekonomik farklılıklar yerine müzik yoluyla etkili bir iletişim kurulmasına çabalamaktadır.⁷⁶

⁷¹ Lina Khatib & Klaus Dodds (2009), "Geopolitics, Public Diplomacy and Soft Power", *Middle East Journal of Culture and Communication*, 2(1), ss. 10–11.

⁷² Luka Glušac (2016), "Cultural Diplomacy in Action: The United States' Export of Hip Hop to the Muslim World", *Serbian Political Thought*, 13(1), s. 75.

⁷³ Friedemann Pestel (2021), "Performing for the Nation: Perspectives on Musical Diplomacy", içinde (editörler: Klaus Nathaus & Martin Rempel) *Musicking in Twentieth Century Europe*, Düsseldorf: De Gruyter, ss. 325–342.

⁷⁴ Jonathan H. Shannon (2024), "Melodies Heard and Unheard: The Promise and Limits of Cultural Diplomacy through Music", ss. 86–87.

⁷⁵ Danielle Fosler-Lussier (2010), "Cultural Diplomacy as Cultural Globalization: The University of Michigan Jazz Band in Latin America", *Journal of the Society for American Music*, 4(1), ss. 60–77.

⁷⁶ Katherine Sartain (2015), "Roots, Rock and Public Relations: A Study of the US Government's Use of Music as a Tactic in Its Cultural Diplomacy Efforts", Louisiana State University, Lisans Bitirme Tezi, Louisiana, ABD, ss. 44–45.

Eurovision Şarkı Yarışması, 2005 yılında 50. yıl dönümünü kutlamış bir uluslararası popüler müzik organizasyonudur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, 1956 yılında halkları müzik yoluyla kaynaştırmayı hedefleyen bu organizasyon, Avrupa Yayın Birliği tarafından Batı Avrupa odağında planlanmıştır. Yarışma, katılan ülkelerin yeni ve orijinal pop şarkılarıyla canlı gösteri performansına dayanmaktadır.⁷⁷ 1956 yılından günümüze kadar, Eurovision Şarkı Yarışması, politik yansımaların yanı sıra kültürel, sosyal, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin de bir nevi ölçütü olmuştur.⁷⁸ Program, uluslararası alanda politika dışında, oylamayla en etkili konunun elde edilmeye çalışıldığı dikkat çekici bir organizasyondur.⁷⁹

Türkiye'nin neredeyse tüm Avrupalı aktörlerin de dahil olduğu Eurovision şarkı yarışmasına⁸⁰ katılması 1975 yılında gerçekleşmiştir.⁸¹ Türkiye'nin bu yarışmaya katılmasının ardından Eurovision Şarkı Yarışması'na katılım elemeleri ve asıl yarışma safhası, ülkenin futbol müsabakaları (milli maçlar ve Avrupa kupaları) kadar ilgi görmüştür.⁸² Ancak 2012 yılından itibaren, Türkiye, Eurovision Şarkı Yarışması'na katılmama kararı almıştır. Bu karara gerekçe olarak oylama sisteminin adaletsizliği, siyasi etkilerin yarışma üzerinde etkisi ve belirli müzik tarzlarının daha fazla öne çıkarılması gösterilmiştir.⁸³

Müziğin toplumsal etkileşimleri çerçevesinde İspanya ve Fas arasındaki Endülüs müziği ve flamenko esintilerini taşıyan Essaouira Atlantik Endülüs Festivali önemli bir örnektir.⁸⁴ Bu festival, hem bir müzik şölenidir, hem de iki aktör arasındaki kültürel bir diplomasi etkinliğidir. Festival sayesinde İspanya ve Fas arasında geçmişten günümüze uzanan ortak kültürel miraslar

⁷⁷ Ivan Raykoff & Robert Deam Tobin (2007), *A Song for Europe: Popular Music and Politics in the Eurovision Song Contest*, New York: Ashgate Publishing, s. xvii.

⁷⁸ Dean Vuletic (2018), *Postwar Europe and the Eurovision Song Contest*, New York: Bloomsbury Publishing, ss. 1–13.

⁷⁹ Daniel Stockemer & André Blais & Filip Kostelka & Chris Chhim (2018), "Voting in the Eurovision Song Contest", *Politics*, 38(4), s. 429.

⁸⁰ Dean Vuletic (2018), "The Eurovision Song Contest in the Musical Diplomacy of Authoritarian States", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, s. 216.

⁸¹ Bahar İzmir (2023), "Dışarıdan Eve Taşınan Eğlence Kültürü: 1970'lerde Türkiye'de Televizyonun Sosyo-Kültürel Yaşamdaki Yeri", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 1, s. 1461.

⁸² Umut Bekcan & Pınar Uz Hançarlı (2021), "Evaluation of Eurovision Song Contest as a Cultural Impact Tool", *Journal of History Culture and Art Research*, 10(1), ss. 91–94.

⁸³ Aysel Alp (2013), "TRT'nin Eurovision Kararı Belli Oldu", *Hürriyet*, 14.05.2013, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/trtnin-eurovision-karari-belli-oldu-23279476>; *Anadolu Ajansı* (2013), "TRT Eurovision Finallerini Yayınlamayacak", 14.05.2013, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/trt-eurovision-finallerini-yayinlamayacak/246391>.

⁸⁴ Zeynep Özer & Fatih Aydemir & Hatice Onuray Eğilmez (2025), "The Power of Music in International Relations from Historical and Contemporary Perspectives", s. 1179.

keşfedilmektedir. Ayrıca, sanatçıların kimliği ve müziğin özgünlüğü sayesinde festivalin yeniden yapılmasına yönelik güçlü bir motivasyon oluşmaktadır.⁸⁵

Kuzey Kore Devleti lideri Kim Jong-un da, iktidara geçtikten sonra uluslararası ilişkilere önem vermiştir.⁸⁶ Kuzey Kore'nin izole yapısından dışa açılımcı bir yöne evrilmesinde özellikle kültürel diplomasi programı da etkili olmuştur. Kültürel etkinliklerin icrasında ve dönüşümünde sahne sanatlarının etkisi yadsınamaz. 2012 yılında Kuzey Kore Senfoni Orkestrası Fransa'da performans sergilemiştir. Ayrıca, diğer önemli bir opera topluluğu olan "Sea of Blood" da Çin'de çeşitli turneler düzenlemiştir.⁸⁷ Dışa açılım politikası çerçevesinde Batılı aktörleri etkilemek amacıyla Moranbong Band pop müzik grubu da kurulmuştur.⁸⁸ Bütün bu eylemler, Kuzey Kore'nin diplomatik ve stratejik hedeflerine ulaşmak için müziği önemli bir enstrüman olarak kullandığını göstermiştir.

1.4. Tarihsel Süreçte Müziğin Uluslararası İlişkilerdeki Gücü

İnsanlığın gelişimi ve medeniyet kurabilmesinin temelinde kültürel unsurlar yer almaktadır. Devletler arasındaki ekonomik ve ticari bağların oluşmasından çok daha önce sanat, edebiyat ve müzik birleştirici unsurlar olmuştur.⁸⁹ Müzik gibi kültürel etkinlikler bir toplumun en iyi özelliklerini ve yeteneklerini sergileme fırsatını sunmaktadır. Müzikle ilgili konserler, fuarlar, konferanslar, sempozyumlar, akademik iş birlikleri, değişim programları, yarışmalar ve festivaller ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmektedir.⁹⁰ Sosyal bir toplumun inşasındaki temel bileşenlerin özü sahip olunan kültürel arka plana dayanmaktadır.⁹¹ Kültürler arasındaki bağlantıyı sağlayan hem sosyal, hem de kültürel öğrenme arzusunu teşvik eden ve olumlu bir atmosfer oluşturan fenomen ise müziktir.⁹² Ayrıca sosyopolitik bağlamda bir etkinlik

⁸⁵ Daniel MacNeil (2021), "Imagining the Past Forward: Flamenco, Andalusian Music, Identity, and Cultural Diplomacy - The Festival Des Andalouses Atlantiques D'essaouira", Dalhousie University, Doktora Tezi, Nova Scotia, Kanada, ss. 46–55,

⁸⁶ Mario Esteban (2019), "The Eu's Role in Stabilising the Korean Peninsula", Real Instituto Elcano, Ocak 2019, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2021/10/wp1-2018-esteban-eu-role-stabilising-korean-peninsula.pdf>.

⁸⁷ Adam Cathcart & Steven Denney (2013), "North Korea's Cultural Diplomacy in the Early Kim Jong-Un Era", *North Korean Review*, 9(2), s. 30.

⁸⁸ Peter Moody (2019), "Evolving Strategies at Reconciliation: Inter-Korean Sports and Music Diplomacy in Historical Perspective (1985–2017)", *Culture and Empathy*, 2(4), s. 269.

⁸⁹ S. M. Dorbayani (2021), "Cultural Diplomacy: The Role of Music and Creative Industry in Establishing Dialogue and Understanding for Social Impact", University of Salford, Doktora Tezi, Salford, Birleşik Krallık, ss. 181–184.

⁹⁰ Oana Lianu (2016), "Music—One of the Best Ambassadors of Cultural Diplomacy", *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series VIII: Performing Arts*, 9(58), s. 195.

⁹¹ Yaqing Qin (2016), "A Relational Theory of World Politics", *International Studies Review*, 18(1), ss. 44–45.

⁹² Richard Parncutt & Angelika Dorfer (2010), "The Role of Music in the Integration of Cultural Minorities", içinde (editörler: Irène Deliège & Jane Davidson) *Music and the Mind: Essays in Honour of John Sloboda*, Oxford: Oxford University Press.

olarak müzik, hedef toplum ya da kitle tarafından yorumlanmaya dair sembolik anlamlar taşıdığı için temsil ve iletişim gibi diplomatik amaçlara da hizmet etmektedir.⁹³

Uluslararası ilişkiler alanındaki analizlerde müziğe dair neredeyse hiçbir kapsamlı çalışma bulunmamaktadır.⁹⁴ Ancak günümüzde, özellikle pop müziği icracıları aracılığıyla, popüler kültür tartışmaları ilgi çekmeye başlamıştır.⁹⁵ Müzik, uluslararası ilişkiler alanında çalışan akademisyenler için öncelikli olmasa da dikkat edilen bir çalışma alanı olarak görülmeye başlanmıştır.⁹⁶

Tarihsel süreçte, savaş karşıtı eserlerden (Savaş Zamanında Ayın gibi) 11 Eylül 2001 saldırılarına kadar uzanan geniş bir olaylar dizisinde savaş ve barış konuları besteciler için motive edici olmuştur.⁹⁷ Müzik, bu bağlamda siyasi gelişmelerin nedeni ya da sonucu olarak bir nevi yansıtıcı işlev görmektedir. Bu bakış açısı çerçevesinde, kimlik, değer ve normlar yönüyle müzik etkili bir unsurdur.⁹⁸

Kültürlerarası farkındalığın artırılması bakımından yenilikçi bir yaklaşım sunan enstrümantal müzik, aynı zamanda insan deneyiminin duygusal ve ruhsal boyutuyla diplomatik etkileşimine de katkıda bulunmaktadır.⁹⁹ Bunun yanı sıra, müzik, sözsüz iletişim vasıtasıyla ortak bir paylaşım alanı yaratırken, karşılıklı etkileşimi de uluslararası alana taşımaktadır. Kültürel çalışmalar, uluslararası ilişkiler alanına, özellikle jeopolitik odaklanmalarda, uzak olmasa da müziğe dair analizler yeterince gelişmemiştir.¹⁰⁰ Kültürel diplomasinin bakış açısından, müzik de küresel politik olayların analizinde dikkate alınmaya değer bir alan sunmaktadır.

⁹³ Emilija Pundziūtė-Gallois (2018), "Music That Divides: The Case of Russian Musical Diplomacy in the Baltic States", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cecile Prévost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 235–236.

⁹⁴ Roland Bleiker (2005), "Of Things We Hear but Cannot See: Musical Explorations of International Politics", içinde (editör: M.I. Franklin) *Resounding International Relations: On Music, Culture, and Politics*, New York: Palgrave Macmillan, s. 179.

⁹⁵ Ulrich Franke & Kaspar Schiltz (2013), "They Don't Really Care About Us!" on Political Worldviews in Popular Music", *International Studies Perspectives*, 14(1), ss. 42–44.

⁹⁶ Samantha Potter (2020), "Music, Identity and National Cohesion in Mali: The Role of Music in the Post-Colonial Era", *Contemporary Voices St Andrews Journal of International Relations*, 1(3), ss. 17–18.

⁹⁷ Roland Bleiker (2005), "Of Things We Hear but Cannot See: Musical Explorations of International Politics", s. 179.

⁹⁸ Heather L. Hawn (2013), "Utilising Popular Music to Teach Introductory and General Education Political Science Classes", *European Political Science*, 12(4), s. 522–533.

⁹⁹ Uno Kakegawa (2024), "Transcending Political Dissonances: Music as an Instrument of Diplomacy", University of British Columbia, Lisans Bitirme Tezi, Vancouver, Kanada, ss. 1–3.

¹⁰⁰ Madalyn Marie Williams (2020), "Instrumentation and International Relations: Music as a Major Key in Cultural Diplomacy", Texas State University, Bitirme Tezi, Texas, ABD, ss. 1-2.

Müziğin diplomatik bir araç olarak dikkate değer olduğu fikri İkinci Dünya Savaşı'nın ardından belirgin bir şekilde vurgulanmıştır.¹⁰¹ Bu çalışmaya göre, ABD'nin kültür ve müziğinin yayılması sayesinde küresel rekabette kaynak kapasitelerinin daha etkin bir şekilde kullanılacağı öne sürülmüştür. Dönemin koşullarında, Kanada'dan Latin Amerika'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyadan başlayarak bu stratejinin uygulanması planlanmıştır. Müziğin yumuşak gücüne dair benzer bir örnek de Hindistan ve Pakistan arasındaki gerilime yönelik kültürel diplomasiyle sunulan çözüm önerisidir.¹⁰² Bu öneri, iki aktör arasındaki gerilimin azaltılmasına yönelik sanatsal ve kültürel karşılıklı etkileşimin de etkili bir yol olabileceğine dair varsayıma dayanmıştır. Diğer bir bakış açısıyla, aktörler arasındaki ilişkilerde müziğin yeri ve etkisi göz ardı edilmemelidir.¹⁰³

Kültürler arası etkileşimde müziğin birleştirmeye ve kaynaştırmaya yönelik motive edici bir gücü vardır.¹⁰⁴ Müzik her ne kadar aynı duygu ve hissi vermese de, buna rağmen toplumlar arası diplomatik uyum ve müzakerelerde farklı fırsat alanları açabilir.¹⁰⁵ Olumlu düşüncelerle başlanmış ve iyi örgütlenmiş bir uyum ve müzakere inşasında müzik, yapıcı bir rol üstlenebilecek etkili bir araç olabilir.¹⁰⁶ Genel olarak müziğin diplomatik gücü müzik formları, eserleri, etkinlikleri, enstrümanları, bestecileri ve icracılarını kapsayan büyük bir olgu bütünüdür.

2. Kuramsal Çerçeve: İşitsel Dönüşüm, Yumuşak Güç ve Savunma Diplomasisi

2.1. Estetik ve İşitsel Dönüşüm

Uluslararası ilişkiler alanındaki geleneksel çalışmalarda bilgi üretimi belirli kalıplar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.¹⁰⁷ Gerçeğe ulaşım yolundaki pozitivist yaklaşımdan farklı olarak, estetik kaynaklar temsil edenlerle temsil edilenler arasındaki boşluğu görünür kılar ve

¹⁰¹ Jorge Bolet (1948), "Music: A Diplomatic Weapon", *Music Journal*, 6(5), s. 34.

¹⁰² Mayank Mishra (2023), "Instrumentality of Music in Cultural Diplomacy between India and Pakistan", *International Journal of Public Law and Policy*, 9(1), ss. 86–87.

¹⁰³ Zainab Akhter (2016), "India–Pakistan Relations: Efficacy of Culture", *Millennial Asia*, 7(2), ss. 207–209.

¹⁰⁴ Alexander Hew Dale Crooke & William Forde Thompson & Trisnasari Fraser & Jane Davidson (2024), "Music, Social Cohesion, and Intercultural Understanding: A Conceptual Framework for Intercultural Music Engagement", *Musicae Scientiae*, 28(1), ss. 18–20.

¹⁰⁵ Damien Mahiet (2018), "The Diplomat's Music Test: Branding New and Old Diplomacy at the Beginning of the Nineteenth and Twenty-First Centuries", içinde (editörler: Frederic Ramel & Cecile Prevost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 122–128; Maria M. Rijo Lopes da Cunha & Jonathan Shannon & Søren Möller Sørensen & Virginia Danielson (2024), *Music and Cultural Diplomacy in the Middle East Geopolitical Re-Configurations for the 21st Century*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

¹⁰⁶ Rebekah Ahrendt & Mark Ferraguto & Damien Mahiet (2014), *Music and Diplomacy from the Early Modern Era to the Present*, New York: Palgrave Macmillan.

¹⁰⁷ Roland Bleiker (2001), "The Aesthetic Turn in International Political Theory", s. 510.

böylece küresel politikanın analizinde alternatif bir bakış açısı sunar.¹⁰⁸ Bu bakış açısı başlangıçta şiir, fotoğraf ve sinema üzerine yoğunlaşsa da zamanla ses ve müziği de kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Uluslararası ilişkiler alanında işitsel dönüşüm olgusu çerçevesinde yapılabilecek çalışmalara dair sistematik kaynaklar bulunmaktadır.¹⁰⁹ Uluslararası ilişkilerde artan estetik dönüşüm, siyasi tarihteki kültürel yapıya odaklanma ve müzikolojinin artan uluslararası sorunlara olan ilginin kesişiminde işitsel dönüşüm kavramı ortaya çıkmıştır.¹¹⁰ Bu yaklaşım çerçevesinde müzik, diplomatik eylemlerin aktif bir unsuru olarak ele alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle, müzik diplomasinin koşullara göre nesnesi, çerçevesi ya da bizzat yürütülme biçimi olabilmektedir. Her ne kadar doğrudan karar alma davranışını belirleyemese de buna rağmen sözsüz bir iletişimin zeminini hazırlar. Örneğin, besteciler ve müzik icracıları, tarihsel süreçte şehir devletlerinden imparatorluklara ve nihayetinde ulus-devletlere geçişte uygulanan çeşitli politikaların resmi olmayan temsilcileri olarak görülmüşlerdir.¹¹¹

Müzik, devletlerarası ilişkilerde üç yönüyle işlevseldir. Bunlar; ortak bir duygulanım sahası yaratması, kimlik ve aidiyet üzerinden anlatı üretmesi ve doğrudan diplomatik araç olarak kullanılmasıdır. Ortak duygulanım yoluyla işlevsellik işitsel dönüşümün en belirgin halidir. Diğer bir ifadeyle, müziğin diplomatik etkisi, dinleyicide oluşturduğu duygusal rezonans sayesinde, ortak bir işitsel deneyimle paylaşılan duyguların topluluğuna dayanmaktadır.¹¹² Metternich'in düzenlenen uluslararası kongrelerde müziği kendi çıkarlarının bir aracı olarak sunması¹¹³ ve Soğuk Savaş dönemi boyunca ABD'nin müziği bir prestij ve ilişki geliştirme aracı olarak kullanması,¹¹⁴ duygulanım ve etkiel açıdan müziğin tarihsel süreçteki derinliğini doğrulamaktadır.

İşitsel dönüşüm olgusu genellikle sivil müzik biçimleri çerçevesinde şekillenmiştir. Bu olgunun içinde askeri bando kavramına nadiren değinilmiştir. Oysaki, tarihi süreçler dikkatle analiz edildiğinde, askeri bandonun da bu çerçevede önemli bir analiz referansı olduğu

¹⁰⁸ A.g.e., s. 533; Roland Bleiker (2021), "Seeing Beyond Disciplines: Aesthetic Creativity in International Theory", s. 573.

¹⁰⁹ Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas (2018), *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*.

¹¹⁰ Cécile Prévost-Thomas & Frédéric Ramel (2018), "Introduction: Understanding Musical Diplomacies—Movements on the "Scenes""", ss. 2–7.

¹¹¹ Nur Bilge Criss (2019), "International Relations, Music and Diplomacy, Sounds and Voices on the International Stage", ss. 314–316.

¹¹² Jessica C.E. Gienow-Hecht (2019), *Sound Diplomacy Music and Emotions in Transatlantic Relations, 1850–1920*, ss. 40–65.

¹¹³ Damien Mahiet (2021), "The Musical Diplomacy of Metternich", *Diplomatica*, 3(2), s. 244,

¹¹⁴ Danielle Fosler-Lussier (2015), *Music in America's Cold War Diplomacy*, s. 223.

görülmektedir.¹¹⁵ Örneğin, Napolyon Savaşları sırasında İngiliz askeri müziği yalnızca cephede moral aracı olarak değil, bunun yanı sıra yurt içinde de vatanseverlik duygularını aşılayan bir kültürel propaganda unsuru olmuştur.¹¹⁶ Buna ek olarak, aktörün denizaşırı topraklarında otoritesini pekiştiren bir sembol olarak diplomasiyi kolaylaştıran yumuşak güç biçimi olduğu da görülmüştür. Çalışmada, askeri bandonun işitsel dönüşümdeki etkisi analitik bir düzlemde incelenerek literatürdeki askeri müziğin etkisine dair bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır.

2.2. Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi ve Ulusal İmaj

Yumuşak güç kavramı bir aktörün varmak istediği hedeflere sert gücün zorlayıcı unsurları yerine çekim alanı oluşturarak ve cazibe sağlayarak ulaşabilme kapasitesini ifade etmektedir.¹¹⁷ Devletlerin çekim alanı oluşturmalarının temelleri, politika değerlerine, kültürüne ve dış politikadaki meşruiyetine dayanmaktadır. Dolayısıyla, kültürel bağlamda müzik de merkezi bir kaynak haline gelmektedir. Devletlerin diğer aktörleri cezbetme yoluyla nasıl bir yönetim uyguladığı konusu ise kamu diplomasisi tarafından analiz edilmektedir. Devletlerin uluslararası alandaki görünümüne dair çalışmalar ise ulusal imaj tasarımlarına dayanmaktadır.

Yumuşak güç analizleri, kaynakların potansiyel kullanımları ile bunların davranışsal sonuçları arasındaki farka odaklanmaktadır. Bir devletin geleneksel askeri müzik kültürüne sahip olması önemli bir kaynaktır. Ancak bu kaynağın uygulamada cezbeden bir güce dönüşüp dönüşmemesi ise dikkat edilmesi gereken bir konudur. Bunun yanı sıra, bu kaynağın dış politikadaki etkisi ancak hedef kitlenin bunu kabullenmesiyle başarıya ulaşabilmektedir. Dolayısıyla, yumuşak güç sert gücün yerine mutlak başarı sağlayan bir yaklaşım değildir. Özellikle askeri bandonun her iki gücün de unsurlarını barındırdığı hesap edilirse, bu değerlendirme daha da önem kazanmaktadır.

Yumuşak güç kavramı olumlu algısına karşın eleştirilere de açıktır. Bu bağlamda, yumuşak güç fail-merkezli bir yaklaşımdır ve çekim gücünün hedef kitle üzerindeki etkisine yeterince odaklanmamaktadır. Hedef (ya da alıcı) kitlede oluşturulmak istenen çekicilik ya da cazibe, failin beklentisinin aksine, direnç, kayıtsızlık ya da mevcut değer azalmasıyla da sonuçlanabilir. Dolayısıyla, yumuşak güç etkisi her zaman olumlu sonuçlar doğurmayabilir. Bu durumda yumuşak güç hamlesi geri tepebilir ve güçsüzleşmeye yol açabilir.¹¹⁸ Bir diğer

¹¹⁵ Eamonn O’Keeffe (2024), "Military Music and Society during the French Wars, 1793–1815", s. 109.

¹¹⁶ A.g.e., ss. 108–128.

¹¹⁷ Joseph S. Nye (2004), *Soft Power: The Means to Success in World Politics*; Joseph S. Nye (1990), *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*, s. 188.

¹¹⁸ Paul Michael Brannagan & Richard Giulianotti (2015), "Soft Power and Soft Disempowerment: Qatar, Global Sport and Football’s 2022 World Cup Finals", *Leisure Studies*, 34(6), s. 706.

eleştirel yaklaşım ise yumuşak güç ile sert güç arasındaki ayrımın her zaman çok keskin olmayabileceğine dairdir. Askerî varlık ve potansiyeli cazibe üretirken, kültürel unsurlar ise zorlayıcı bir baskı aracı haline gelebilir. Askerî bando ise, her iki gücün arasında bir yerde konumlandığından dolayı mevcut yapılarla açıklanması zordur.

Türkiye kapsamında yumuşak güç ve kamu diplomasisi alanındaki çalışmalarda büyük bir artış gözlenmiştir.¹¹⁹ Bu çalışmalarda Türkiye'nin kalkınma yardımları, televizyon dizilerinin etkisi, eğitim ağlarının gücü ve özellikle tarihi-kültürel geleneği hakkında çok değerli katkılar sunulmuştur. Ancak tarihi imaj bağlamında özellikle askeri kültürünün en görünür ve en önemli işitsel temsili olan Mehter'in (sonrasındaki askeri bando odağı dahil) dış politika bakımından işlevi sistematik olarak incelenmemiştir.

2.3. Savunma Diplomasisi ve Törenselle Bakış Açısı

Soğuk Savaş sonrası dönemde Batılı aktörlerin yeni güvenlik anlayışları çerçevesinde savunma diplomasisi kavramı ortaya çıkmıştır. 1990'ların başında kullanılmaya başlayan savunma diplomasisi kavramı, ilgi çekici bir şekilde geniş bir alana yayılamamıştır.¹²⁰ Savunma diplomasisi, silahlı kuvvetler ve savunma bakanlığı gibi güvenlik kurumlarının çatışmacı ortamdan uzakta, barışçıl bir biçimde dış politika ve güvenlik aracı olarak kullanılmasını ifade etmektedir.¹²¹ Bu bağlamda, ortak tatbikatlar, eğitim programları, askeri gemi ziyaretleri, askeri ataşeler ve üst düzey askeri temaslar da savunma diplomasisinin birer parçasıdır.

Savunma diplomasisi, aynı zamanda yumuşak güçle de ilişkilidir.¹²² Savunma diplomasisi, yumuşak gücün askeri bir uygulama alanı olarak norm difüzyonu yönüyle devlet işleyişindeki mekanizmalarda yer almaktadır. Bu çerçevede, savunma diplomasisi, farklı aktörler arasında iş birliği sağlayarak ulusötesi bağların kurulmasını ve görüşlerin farklı biçimlerde ifade edilmesini mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla, savunma diplomasisi aynı zamanda yumuşak gücün farklı bir uygulamasıdır.¹²³ Bunun da ötesinde, savunma diplomasisi ve kamu

¹¹⁹ İbrahim Kalın (2011), "Türkiye'de Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasi", ss. 8–10; B. Senem Çevik & Philip Seib (2015), *Turkey's Public Diplomacy*, ss. 153–168; Artyom V. Yenokyan (2023), "The Importance of Soft Power in Türkiye's Foreign Policy in 2002-2022", *Vestnik RUDN International Relations*, 23(4), s. 610; Senem B. Çevik (2022), "'The Voice of the Voiceless': Turkey's Public Diplomacy in Africa", ss. 167–179.

¹²⁰ A.N.M. Muniruzzaman (2020), "Defence Diplomacy: A Powerful Tool of Statecraft", *Claws Journal*, 13(2), ss. 74–75; Lech Drab (2018), "Defence Diplomacy—an Important Tool for the Implementation of Foreign Policy and Security of the State", ss. 57–67.

¹²¹ Andrew Cottey & Anthony Forster (2004), *Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance*, ss. 69–77.

¹²² Gregory H. Winger (2017), "Soft Power by Other Means: Defense Diplomacy as a Tool of International Statecraft", ss. 21–133.

¹²³ A.N.M. Muniruzzaman (2020), "Defence Diplomacy: A Powerful Tool of Statecraft", ss. 63–64.

diplomasisini yumuşak güç içinde birleştiren çalışmalar da vardır. Savunma kamu diplomasisi¹²⁴ olarak tanımlanan bu kavramsallaştırma aynı zamanda bu araştırmanın da kuramsal dayanağını oluşturmaktadır.

Alan yazında özellikle silahlı kuvvetlerin törensel boyutu ihmal edilmiştir. Ancak askeri müzik tarihi, ordunun törensel performansı vasıtasıyla (özellikle büyük askeri temsillerde (military tattoo)) devletin tarihî ve askerî kimliğinin barışçıl bir estetikle sahnelendiği harikulade bir vitrindir. Örneğin, İngiliz askeri bandoları 1800'lerin ortasından itibaren devletin kültürel elçileri olarak tanımlanmış ve bu oluşumların güçlü rolleri gereği Fransa'da (1917) ve İtalya'da (1918) propaganda turları düzenlemiştir.¹²⁵ Nitekim Almanya'ya yapılması planlanan bu tur kapsamındaki bir ziyaret de Dışişleri Bakanlığı'nın girişimleri ve diplomatik nedenlerle iptal edilmiştir. Askerî bandoların diplomatik yönüyle değeri de tam olarak bu noktada ortaya çıkmaktadır.

2.4. Kuramsal Sentez: Literatür Katkısı ve Dört İşlevli Tipoloji Önerisi

Bando, savunma diplomasisinin kurumsal kimliğini (orduya mensubiyeti) kurumsal/işitsel diplomasi vasıtasıyla (estetik çekim merkezi) birleştiren hibrit bir oluşumdur. Aktör olarak bandonun yapısı, hem savunma diplomasisinin törensel boyutunu kurumsallaştırmaya, hem de işitsel dönüşüm vasıtasıyla devletin en köklü, kurumsallaşmış müziksel pratiğini ortaya çıkarmıştır.

Askerî bando zaman ve bağlam sınırları çerçevesinde dört işlevi yerine getirmiştir. Öncelikle zorlayıcı/ses işlevi, bandonun sesiyle, savaş alanlarında düşmanı yıldırان ve kendi askerine moral veren yapısıyla psikolojik harp aracı vazifesini yerine getirdiğini göstermiştir. Ardından, protokol/törensel işlev bakımından bando, devletler arasındaki karşılama, anma ve diplomatik temaslarda egemenliği ve nezaketi gözler önüne seren bir protokol aracı hâline gelmiştir. Üçüncü işlev ise itibari/çekimsel karakteristiktir. Bu bağlamda, bando, yabancı topluluklarda merak ve hayranlık uyandırarak devletin itibarını ve imajını güçlendirir. Bu işlev, yumuşak güçle doğrudan ilişkilidir. Son olarak da iç kamuoyuna dönük olma/kimlik inşası işlevi

¹²⁴ Alberto Bueno (2023), "(Mis) Understandings of Defence Diplomacy as Public Diplomacy: Insights from Three Spanish Elites", s. 325.

¹²⁵ S. H. McGuire (2025), "British Military Bands, Propaganda, and Diplomacy, 1872–1918", *The Historical Journal*, 68, s. 1109.

bandonun kendi vatandaşlarına seslenmesini, ulusal kimliğin vurgulanmasını, tarihi sürecin devamlılığını ve askeri değerlerin sürekliliğini günlük hayatın rutini olarak kanıksatmaktadır.¹²⁶

Önerilen dört işlevli tipoloji birbirinden farklı olarak düşünülemez. Hatta aynı müzikal faaliyette iç içe geçebilirler. Yalnızca analitik düzlemde ayrıştırıldıklarında, tek bir kurumun tarihsel süreçteki farklı dış politika ve kimliksel hedeflere nasıl yönlendirildiğini anlamamızı sağlarlar. Her bir işlev ayrıca farklı disiplinlerdeki çalışmaların anlaşılmasına da yardımcı olmaktadır. Zorlayıcı/ses işlevi, gücün maddi ve algı boyutuyla birleşerek stratejik çalışmalarda işitsel dönüşümün ortak paydasını göstermektedir. Protokol/törenselsel işlev, zaten ihmal edilmiş olan savunma diplomasisinin önemli bir çalışma alanını ortaya koymaktadır. İtibari/çekimsel işlev, yumuşak gücün ve devlet imajının merkezinde yer almaktadır. İç kamuoyuna dönük olma/kimlik inşası işlevi ise, milliyetçiliğin içselleştirilmesine ve kanıksanmasına katkıda bulunmaktadır.

Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin vaka analizinde evrelerin işlevleri ve baskın özellikleri farklılaşmaktadır. Zorlayıcı/ses işlevi, 14-18. yüzyıllar arasında klasik mehter döneminde baskındır. Bu işlev, savaş alanlarında çok etkilidir. Özellikle psikolojik harp, işitsel dönüşüm ve stratejik çalışmalar alanıyla doğrudan ilişkili olan tarihsel bir süreçtir. İtibari/çekimsel işlev, 17-18. yüzyıllarda Turquerie ve Alla Turca vasıtasıyla etkili olmuştur. Bu dönemin koşullarında gerçekleştirilen festivallerde bu akımın etkisi görülmüştür. Bu işlev, yumuşak güç, devletin itibarı ve imajı ile kamu diplomasisi bağlamında dikkat çekicidir. Protokol/törenselsel işlev, 19. ve 20. yüzyıl boyunca Mızıkay-ı Hümayun'un teşkil edilmesiyle modern devlet törenleri yapısıyla öne çıkmıştır. Bu dönemde protokol ve törenselsel boyutuyla savunma diplomasisinin ağırlığı görülmüştür. İç kamuoyuna dönük olma/kimlik inşası işlevi 1953 yılından itibaren yeniden canlanış ve çağdaş devamlılığın bir unsurudur. Bu işlev, milliyetçiliğin vurgulanmasını, günlük yaşamın rutini haline getirilmesini ve kimlik aidiyetinin önemini ortaya koymuştur.

3. Metodoloji ve Vaka Seçimi

Araştırma, yorumlayıcı bir epistemolojiye dayanan, tek vaka üzerine ve süreç izleme odaklı bir şekilde ilerleyen tarihsel vaka analizi çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, tarihsel süreklilik içinde odaklanılan kurumun işlevsel dönüşümünü kuramsal çerçevede yorumlayarak alana katkı

¹²⁶ Michael Billig (1995), *Banal Nationalism*, London: SAGE Publications.

sağlamaktır. Tercih edilen yaklaşım anlam, temsil ve bağlam merkezli estetik dönüşüm yöntemine uygundur.¹²⁷

Araştırmada, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti vakasının seçimi üç gerekçeye dayandırılmıştır. Öncelikle, Mehter, dünyanın en eski ve sürekliliği olan askeri müzik geleneğidir. Bu durum sayesinde bir kurumsal yapının yüzyıllar boyunca önerilen dört farklı tipolojik işlev arasındaki davranış kalıpları etkili bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Tercih edilen vaka çalışması, kuramsal tipolojinin analiz edilebilmesi açısından elverişli bir gözlem alanı sunmaktadır. İkincisi, tercih edilen vakanın normal şartlar altındaki sapma etkisidir. Askerî müzik geleneğinin istemsiz bir şekilde diğer uygarlıkları (özellikle rakip ya da hasım olanları) yüksek sanat tarzıyla etkilemesi, yumuşak gücün fail merkezli varsayımsal kabulünü sorgulamaya neden olmaktadır.¹²⁸ Son olarak, odaklanılan vakanın günümüzde de etkin bir şekilde var olduğu görülmektedir. Mehter, hâlen askeri bandolar vasıtasıyla icra edilmekte ve kamu diplomasisi ile kimlik aidiyetinin uygulama aracı olarak geçerliliğini korumaktadır. Dolayısıyla, konu bağlamında odaklanılan tarihsel analiz aynı zamanda dış politika tartışmaları açısından da anlam kazanmıştır.

Çalışmanın süreç izleme yöntemi iki yönüyle öne çıkmaktadır. Süreç izleme yöntemi betimleyici bir tarzdadır. Bir kurumun yüzyıllar boyunca işlevsel dönüşümü birbirinden ayrılan evreler çerçevesinde kesintisiz bir şekilde izlenebilmektedir. Ayrıca bu yöntem kuramsal olarak da uygundur. Analiz edilen her dönemde, hangi işlevin baskın olduğu ve bunun izlenen dış politikayla ya da kimlik aidiyetiyle ilişkili olduğu, önerilen tipolojiler üzerinden yorumlanabilmektedir. Yorumlama geçerliliği, önerilen kanıtların tutarlılığı, kuramsal çerçevenin vaka çalışmasıyla uyumu ve farklı yorumlara yer verilmesiyle sağlanmaktadır.

Araştırmanın kanıt geçerliliği; işitsel dönüşüm, yumuşak güç ve savunma diplomasisinin ikincil kaynaklarına, mehterin Avrupa'daki etkisine ilişkin tarihsel ve müzikolojik çalışmalara¹²⁹ ve

¹²⁷ Roland Bleiker (2021), "Seeing Beyond Disciplines: Aesthetic Creativity in International Theory", s. 573.

¹²⁸ Edmund A. Bowles (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries", s. 533; Eric Rice (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", ss. 81–82.

¹²⁹ Edmund A. Bowles (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries", ss. 533–554; Eric Rice (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", ss. 41–82; Ruhi Ayangil (2008), "Western Notation in Turkish Music", *Journal of the Royal Asiatic Society*, 18(4), ss. 401–445; Tolga Ürün & Onur Zahal (2025), "Late Ottoman Empire Reforms: The Musical Policies of Sultan Mahmud II", *International Journal of Cultural Policy*, 31(6), ss. 751–761; İsmail Aşkın & Abdullah Akat (2025), "The Relationship between Musika-I Hümayûn and Ottomanism in the 19th Century", *Musicologist*, 9(2), ss. 509–537; Ahmet Feyzi (2018), "Türk Müziğinde Notasyon ve Miftâh-ı Nota", *Rast Musicology Journal*, 6(2), ss. 1890–1907; Fuat Aydın & Mehmet Bahçekapılı & Mahmut Zengin & Hasan Meydan & Abdurrahman Hendek (2021), *Osmanlı Mektepleri (Bir Modernleşme Çabası Olarak Osmanlı Eğitiminde Yeni Arayışlar)*, Eyüpsultan/İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları.

modern kamu diplomasisi uygulamalarına dayanmaktadır. Çalışmanın disiplinler arası niteliği nedeniyle müzikolojinin kurumsal kaynakları teknik yönüyle analiz edilirken, uluslararası ilişkiler alanının ise kuramsal çerçevesi bu yapıyı tamamlayacak şekilde tasarlanmıştır. Tercih edilen metodolojinin başlıca sınırı tek vaka analizi nedeniyle genellenebilir sonuçlara ulaşamamasıdır. Bu durum araştırmanın odağı çerçevesinde tartışmalar bölümünde ele alınacaktır.

4. Mehter: İşitsel Güç Teknolojisi

4.1. Köken, Yapı ve Kurumsallaşma

Türk askeri müziğinin kökenleri, Selçuklu Devleti'ne ve hatta Orta Asya Türk devlet geleneğine kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır. İlk Mehter takımı Selçuklular tarafından Osman Gazi'ye hediye edilmiştir. Bu ilk müziksel eylemin başlangıcı dahi uluslararası ilişkiler bağlamında değerlidir. Çünkü müzik, siyasi tanınma ve egemenlik hakkının bir unsuru olarak kullanılmıştır. Osmanlı Devleti döneminde Eflak ve Boğdan voyvodalarına da devlet katındaki konumları çerçevesinde, mehterhane kurma imkânı tanınmıştır.¹³⁰ Dolayısıyla, mehterin sesi kuruluşundan itibaren diplomasiinin önemli bir parçası olmuştur.

Başlangıç döneminden itibaren mehter köklü bir kurumsal yapıya sahiptir. Enstrüman muhteviyatı zurna, boru, kös, davul, nakkare, zil ve çevgândan oluşmaktadır. Mehteran birlik örgütlenmesi katlar hâlinde uygulanmıştır. Kat arttıkça, birliğin ihtişamı ve ses gücü de önemli ölçüde artmıştır. Mehter yürüyüş marşlarının yanı sıra peşrev, beste ve semai de icra etmiştir. Ayrıca dua ve gülbank Osmanlı sanat müziği formları da okunmuştur.¹³¹ Mehter, savaş alanlarında psikolojik bir araç olmasının yanı sıra yönetsel (ya da hükümdarlık) ihtişamının da işitsel bir sembolüydü.

Mehterin icrası düzenli bir şekilde uygulandığı gibi kamusal bir niteliktedir. Belirli kale ve konumlarda günün belirli saatlerinde doğrudan halka yönelik performanslar sergilenmiştir.¹³² Bu planlanmış kamusal uygulama, mehterin yalnızca savaş alanlarındaki bir araç olmadığını; bunun yanı sıra günlük hayatın içinde sürekli ve duyulabilir bir işitsel form olduğunu da göstermiştir. Dolayısıyla, mehterhane hem devlet ricalinin, hem de halkın işitsel varlığıydı.

¹³⁰ Eduard Rusu (2020), "The Musical-Artistic Dimension of the Mehterhane", *Artes Journal of Musicology*, 22, s. 262.

¹³¹ A.g.e., s. 264; Walter Feldman (2023), *Music of the Ottoman Court: Makam, Composition and the Early Ottoman Instrumental Repertoire*, (editörler: Maribel Fierro & M. Şükrü Hanioglu & D. Fairchild Ruggles & Florian Schwarz) 177, Brill, ss. 176–191.

¹³² Eduard Rusu (2020), "The Musical-Artistic Dimension of the Mehterhane", ss. 262–264.

Devletin varlığı her gün belirli saatlerde ses yönetimiyle halka duyurularak aradaki bağın sürekli ve güçlü kalması sağlanmıştır.

4.2. Devlet Yönetiminin Sesle Görünürlüğü: Moral, Korku ve İhtişam Algısı

Mehterin en önemli işlevi, zorlayıcı/ses özelliği çerçevesinde gerçekleşmiştir. Savaş alanlarında Mehter büyük bir güç aracıydı. Sefere giden askerî birliğin ritmini düzenleyip askerlere cesaret verirken, düşmana karşı korkuyla karışık askerî safların bozulması endişesi yayılmıştır. Dönemin Avrupalı aktörleri tarafından alışılmadık bu yüksek ve yoğun ses etkili sonuçlar vermiştir.¹³³ Dolayısıyla, Mehter, devletin sesle yürütülen psikolojik harp sanatının icrasındır. Sesin varlığı, özü itibarıyla doğrudan bir güç unsuru olarak uygulamaya geçirilmiştir.

Mehterin etkisi yalnızca savaş alanlarıyla sınırlı kalmamıştır. Orta Çağ'ın sonundan Modern Çağ'ın başlangıcına kadar Sultanın (ya da Padişahın) ihtişam ve azametiyle beraber kudretinin de bir sembolü olmuştur. Elçi kabullerinde, devlet törenlerinde ve fetih kutlamalarında Osmanlı Devleti'nin egemenliğini vurgulamada önemli bir unsurdur. Zorlayıcı/ses işlevi, aynı zamanda bu noktada protokol/törensel işlevle de iç içe geçmiştir. Mehterin aynı sesi, düşmana yönelik tehdit mesajları içerirken, dostlara ve tebaaya yönelik ise bir güven gösterisidir.

Sesin bir güç gösterisi olarak kullanımı yalnızca Mehtere özgü değildir. Tarihsel süreçte birçok orduda bu tür işitsel yıldırma taktiklerinin uygulandığı görülmüştür. Mehterin taktiksel uygulama örneklerine Avrupa'da da rastlanmıştır.¹³⁴ Örneğin, İngiliz askeri müziği hem askerlerin moralini yükseltmek, hem de halkın devlete olan aidiyetini güçlendirmek için kullanılmıştır. Mehterin diğer örneklerden farkları ise güçlü bir şekilde kurumsallaşmış olması, hiyerarşik bir düzende oluşu ve repertuar açısından son derece zengin olmasıdır. Bu durum, modern uluslararası ilişkilerde duygulanım ve bedenleşme (cisimleşme) kavramlarıyla ilişkilidir.¹³⁵ Mehterin mesajları soyut iletiler yerine, dinleyen kitlenin bedeninde -kalp atışında, coşku ya da korku tepkisinde- hissedilen duygu durumu olarak görülmektedir. Bu sayede, ses, zihinsel ikna aşamasını geçerek doğrudan beden ve duygular üzerinden etkili olmaktadır.¹³⁶

¹³³ A.g.e., ss. 276–278; Edmund A. Bowles (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries", s. 554.

¹³⁴ Eamonn O'Keeffe (2024), "Military Music and Society during the French Wars, 1793–1815", ss. 125–128; Trevor Herbert (2020), "Public Military Music and the Promotion of Patriotism in the British Provinces, C. 1780–C. 1850", ss. 439–444.

¹³⁵ Emma Hutchison & Roland Bleiker (2014), "Theorizing Emotions in World Politics", *International Theory*, 6(3), ss. 499–511.

¹³⁶ J. Martin Daughtry (2015), *Listening to War: Sound, Music, Trauma, and Survival in Wartime Iraq*, New York: Oxford University Press, s. 189.

4.3. Güç Eksenleri Çerçevesinde Mehter

Mehterin sert ve yumuşak güç arasındaki konumlandırılması son derece kritiktir. Mehter, her ne kadar sert güç unsurunun içinde yer alsa da, ürettiği işitsel etki yalnızca sert güç unsurları içinde değerlendirilemez. Geniş bir bakış açısıyla düşmanın moralini bozan şey silah ya da mühimmat değil sestir.¹³⁷ Bu ses, hedef kitlede karşısındakilere yönelik yenilmezlik, kalabalık olma ve kararlılık algısı oluşturarak etkili olmaktadır. Dolayısıyla, Mehter, doğrudan sert gücün fiziki etkisiyle salt algısal etkileme arasında duran üçüncü bir güç türüdür. Zorlama yeteneğine sahip ancak maddi olmayan bir güç tipine örnektir.¹³⁸ Bu güç türü, ne salt yumuşak güç analizleriyle, ne de yalnızca sert güç çerçevesinde tam bir karşılık bulabilmiştir. İki güç türünün kesişim noktasında mehterin kendine özgü bir güç yapısı vardır.

Bu üçüncü tür güç yaklaşımı Mehterin işitsel güç dönüşümü kuramına yönelik yaptığı özgün katkıyı da netleştirmektedir. Geleneksel güç analizleri ya ekonomi ya da askeri alanlardaki maddi kaynaklar gibi sert güç unsurlarıyla ya da söylemsel/kurumsal yapılar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Oysaki Mehter odağında ses kendine özgü bir güç vektörüdür. Mehter, hem sesin bağlamı, ritim ve yoğunluğuyla fiziksel olarak, hem de ürettiği sembolik anlam etkisiyle değerlidir. Bu kavramsal eşik, askeri bandoların alan yazında tutarlı bir şekilde sınıflandırılmasını engellemiş ve analiz çerçevelerinde zorlayıcı bir hâl almıştır.¹³⁹ Askerî bandolar, yalnızca bir vaka örneği olmanın yanı sıra güç üreten bir yapı taşı olarak da ele alınmalıdır. Mehterin ses gücü Osmanlı Devleti'nin sınırlarını aşarak rakip aktörlerde dahi estetik bir etkilenmeye yol açmıştır.

5. Yumuşak Gücün İstemsiz Yayılımı ve Kültürel Difüzyon: Turquerie ve Alla Turca

Avrupa'yı 1600'lerin sonundan başlayarak 1700'ler boyunca etkileyen Turquerie modası (Türk tarzı giyim, dekor, edebiyat ve müzik) Mehter sesinin de Osmanlı Devleti'nin sınırlarını aşarak Avrupa'nın kültürel yaşamına etki eden bir difüzyon normuna dönüşmesini sağlamıştır.¹⁴⁰ Bu dönemde, Batı açısından Osmanlı'ya yönelik korku ve merak karışımı bir bakış açısı vardır. Bu

¹³⁷ Suzanne G. Cusick (2006), "Music as Torture/Music as Weapon", *Revista Transcultural de Música*, Erişim Tarihi: 17.06.2026, Erişim Adresi: https://www.academia.edu/download/106112738/cusick_musictorture.pdf; Suzanne G. Cusick (2008), "You Are in a Place That Is out of the World...: Music in the Detention Camps of the 'Global War on Terror'", *Journal of the Society for American Music*, 2(1), s. 1.

¹³⁸ Steve Goodman (2010), *Sonic Warfare: Sound, Affect, and the Ecology of Fear*, Cambridge: MIT Press, ss. xiiiv–xiv.

¹³⁹ Janice Bially Mattern Bially (2005), "Why 'Soft Power' Isn't So Soft: Representational Force and the Sociolinguistic Construction of Attraction in World Politics", *Millennium*, 33(3), s. 583; Ty Solomon (2014), "The Affective Underpinnings of Soft Power", *European Journal of International Relations*, 20(3), ss. 720–721.

¹⁴⁰ Eve R. Meyer (1974), "Turquerie and Eighteenth-Century Music", ss. 474–488; Edmund A. Bowles (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries".

vesileyle diplomatların, seyyahların ve tüccarların geri dönüşlerindeki rapor ve anlatılarından mehter de Avrupa toplumlarında tanınır hâle gelmiştir. Mehterin yayılmasındaki bu kültürel difüzyonda devletin kültürel politikasının etkisi azdır. Diğer bir ifadeyle, bu difüzyon kasıt olmaksızın, istemsiz bir şekilde gerçekleşmiştir. Mehterin difüzyonu Avrupa toplumlarını etkilemek üzere tasarlanmış bir kamu diplomasisi değildir. Avrupa'daki etki, temas, hayranlık ve çatışmacı duygular doğal bir şekilde gelişmiştir.

Yayılım mekanizması farklı yönlerde gelişirken hiçbir hâliyle devletin kültürel stratejisinin bir parçası olmamıştır. Mehter, ilk başta Alman Protestan Birliği'ne ait saraylarda devletin düzenlediği festivallerde yeniçeri bandosu olarak benimsenmiştir.¹⁴¹ Türk kıyafetleri giyen sanatçılar geleneksel çalgılarıyla Avrupa sahnelerine çıkmışlardır. Bunun ilgi görmesinin ardından bizzat Türk müzisyenleri Avrupa sahnelerinde yer almıştır. Devletler arasında savaş ve çatışmaların azaldığı dönemlerde Türk modası revaçta olmuş ve Türk olan hemen her şey büyük ilgiyle benimsenmiştir. Difüzyon etkisi, en sonunda askeri alana da etki etmiştir. Avrupa ordularında, özellikle de büyük teşkilatlanmalarda, Türk tipi bandolar kurulmuştur. Zil, üçgen ve baş davul gibi vurmali çalgılar askeri bandolar üzerinden orkestralara da geçmiştir.¹⁴² Buradaki en dikkat çekici yön ise, daha sonra Batı'dan alacağı modern askeri bando formunun kökeninin, bizzat Osmanlı mehter düzeninin Avrupa'ya aktarılmış modeline dayanmasıdır.

Yayılım etkisi yüksek sanat müziğine de taşınmıştır. Alla Turca (Türk üslubu) 1700'lerin Viyana'sında belirgin bir akıma dönüşmüştür.¹⁴³ 1670-1824 yılları arasında Batı bestelerinde yeniçeri müziğinin temsilleri yer almıştır.¹⁴⁴ Lully, Rameau, Gluck, Haydn, Mozart ve Beethoven'e kadar pek çok müzisyen eserlerinde Türk müziğine ve Türklere ait özelliklere yer vermiştir. Bu çalışmalar, temelde ben ve ötekinin ilişkisini yeniden inşa eden bir yaklaşıma dayanmıştır. Mozart'ın La majör piyano sonatındaki Rondo Alla Turca finaliyle Saraydan Kız Kaçırma operası dikkat çekicidir. Ayrıca Beethoven'ın Türk Marşı, hafızalarda kalıcı bir yer edinmiştir. Dönemin piyanolarında mehterin vurma tınısının taklidi için çan, davul ve zil mekanizmasını harekete geçiren bir yeniçeri pedalı eklenmiştir. Mehter, bu sayede hem askeri bandolarda ve konser salonlarında, hem de burjuva muhitlerinde etkili bir ses olmuştur.

¹⁴¹ Edmund A. Bowles (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries", ss. 539–541.

¹⁴² *A.g.e.*, s. 534.

¹⁴³ Larry Wolff (2016), *The Singing Turk: Ottoman Power and Operatic Emotions on the European Stage from the Siege of Vienna to the Age of Napoleon*, Stanford: Stanford University Press, ss. 1–11.

¹⁴⁴ Eric Rice (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", s. 41.

Bu gelişmeler, yumuşak gücün iki varsayımına meydan okumaktadır. Bunlardan ilki fail ve niyetine dair varsayımdır. Mehter'in Avrupa'ya yayılımı istemsiz, kasıtsız ve dağınık bir difüzyonla gerçekleşmiştir. Oysaki yumuşak gücün genel varsayımı failin kasıtlı bir avantaj ya da çıkar üretme niyetini ima etmektedir. Osmanlı Devleti'nin bu gelişmedeki rolü istemsiz yumuşak güç kavramıyla açıklanabilir. Devletin doğrudan müdahalesi ve niyeti olmaksızın, kültürel bir koordinasyon yapılmaksızın, başka toplumlarda çekim merkezi olunmuş ve farklı bir özellik taklit edilmiştir. Bu durum, günümüz Türk dizilerinin başlangıçta yurt dışındaki toplumları hedef kitle olarak benimsememesine rağmen bu dizilerin zamanla ilgi çekerek dış dünyada da popüler olmasının kamu diplomasisi yönüyle erken bir örneğidir.¹⁴⁵

Çekim alanı yaratmanın (ya da cazibe oluşturma) masumiyeti ise bir başka konudur. Alla Turca üslubu oryantalist söylemden ayrılmaz.¹⁴⁶ Avrupalılar açısından Alla Turca'nın eğlence değeri, algılanan farklılığın yanı sıra hem Türklerin tehdit oluşturmaları, hem de farklı bir ötekinin algısıyla temsil edilmiştir. Mozart'ın Türk müziğine dair eserleri Avusturya ve Osmanlı Devleti arasındaki güç dengesinin estetik olarak yorumlanmasıdır.¹⁴⁷ Geniş bir bakış açısıyla mehterin Avrupa'daki algısı sadece hayranlığa dayanmıyordu. Bunun yanı sıra, fetih korkusu, tehdit algısı, üstünlük hissi ve farklılığa merak duygusu üzerine kurulu bir oluşum gözlenmiştir.

Mehterin Avrupa'daki ilgi çekmesinin bir diğer yönü de ticari boyutuyla önem kazanmasıdır. Alla Turca, yalnızca devletlerarası temsilin bir yansıması değil; bunun yanında, gelişen müzik sektöründe piyasa oluşturulması için de dinleyicileri konuya dahil eden bir moda akımıdır.¹⁴⁸ Kültürel çekim etkisi, devletin etkisi dışında, piyasa mekanizması ve günlük yaşamın tüketim beklentileri çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Yumuşak güç varsayımında alınılan referans nesnesi çoğu zaman güç asimetrisinde ötekini temsil etme yoluyla oluşturulur. Oysaki analiz edilen vaka olayında mehterin sesi Avrupa'da yankılansa da bu sesi tanımlayan ve anlamlandıran yine Avrupalılardır. Dolayısıyla, çekim alanı kaynak tarafından değil, bizzat alıcının gücü ve etkisi altında şekillenmiştir. Bu durum, çağdaş bandolu diplomasisinin

¹⁴⁵ Mohammad Reyaz & Zeba Khan (2023), "Neo-Ottoman Turk-Scape: Analyzing the Role of Dizis as Türkiye's Soft Power", *Contemporary Review of the Middle East*, 10(3), s. 287,

¹⁴⁶ Eric Rice (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", s. 70; Edward Said (1979), *Orientalism*, New York: Vintage Books, ss. 336–353; Matthew Head (2010), "Ralph P. Locke, Musical Exoticism: Images and Reflections", *Nineteenth-Century Music Review*, 7(2), ss. 127–128; Barbara L. Kelly (2013), "Musical Continuities: Sonority, Exoticism and Abstraction", içinde *Music and Ultra-Modernism in France: A Fragile Consensus, 1913-1939*, Suffolk: Boydell & Brewer, ss. 96–143.

¹⁴⁷ Matthew Head (2017), *Orientalism, Masquerade and Mozart's Turkish Music*, New York: Routledge, ss. 74–80.

¹⁴⁸ A.g.e., ss. 80–84.

analizinde de önem kazanacaktır. Bununla beraber, bir devletin kendi tarihine dair sesini sergilemesi istediği sonucun hedef kitlede oluşacağını garanti edemez.

6. Batılılaşma Hareketi, Ters Norm Difüzyonu ve Sesin Dönüşümü: Mızıka-yı Hümâyûn'un Kurulması

1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın Padişah II. Mahmut tarafından kaldırılması, aynı zamanda mehterin tarihî süreçteki en büyük kırılma anı olmuştur. Mehter teşkilatı Yeniçeri Ocağı tarafından oluşturulduğu için, bu ocağın kaldırılmasıyla Mehterhane-i Hümâyûn da resmî olarak sona ermiştir. Mehterin yerine 1827 yılında Batılı tarzda bir askeri bando, yani Mızıka-yı Hümâyûn, teşkil edilmiştir. Bu kurumun başına Avrupalı bir müzisyen, Giuseppe Donizetti (Donizetti Paşa) getirilmiştir.¹⁴⁹ Müzik sistemi, eğitimi, çalgıları ve repertuarının değişmesiyle birlikte Avrupa kökenli bir kurumun teşkil edilmesi, Türk müzik tarihindeki en kapsamlı dönüşümün gerçekleştirilmesiyle batılılaşma yönündeki politikalara yönelme belirtileri göstermiştir.¹⁵⁰

Bu geçiş, çalışmada önerilen tipolojinin çift yönlü bir dönüşüm olduğunu ortaya koymaktadır. Bir yönüyle askeri müzik kurumsal çerçevede köklü bir değişim geçirmiştir. Mehter repertuarının yerini Batılı armonik yapı, nota yazımı ve araçlar almıştır. Bu değişim müzik alanında kalıcı bir Doğu-Batı ikiliğine (alaturka/alafranga) neden olmuştur. Alaturka geleneksel müziği tarif ederken, alafranga ise modernlik ve değişim olarak algılanmıştır. Dolayısıyla, Türk müziğinde kültürel bir ayrışma yaşanmıştır. Diğer yandan, askeri müzik modernleşmenin ve batılılaşmanın bir sembolü ve dönüm noktası olarak kabul edilmiştir. II. Mahmut tarafından müzik politikasının yeniden düzenlenmesi, resmî marşların kullanımı, yabancı müzisyenlerin davet edilmesi, sarayda Batı müziğine dair eğitim verilmesi ve bandoların resmî merasimlerde yer alması, devletin kendini Batı normları çerçevesinde yeniden tanımladığını göstermiştir. Müzik alanındaki bu değişim ise yeniden tanımlamanın işitsel yönünü ifade etmiştir.¹⁵¹ Devlet yönetiminde askeri etkinin sesle değişen görünümü, aynı zamanda devletin kimlikssel dönüşümünün de bir işareti olmuştur.

Müziğin bu kapsamlı dönüşümü, mehterin yayılcılığının aksine, ters yönlü bir difüzyon olmuştur. 1700'lerde Osmanlı Mehteri Avrupa'ya yönelik kültürel bir ihraçken, 1800'lerde ise

¹⁴⁹ Ruhi Ayangil (2008), "Western Notation in Turkish Music", ss. 415–425; Tolga Ürün & Onur Zahal (2025), "Late Ottoman Empire Reforms: The Musical Policies of Sultan Mahmud II", ss. 755–762.

¹⁵⁰ Ruhi Ayangil (2008), "Western Notation in Turkish Music", ss. 425–441.

¹⁵¹ Tolga Ürün & Onur Zahal (2025), "Late Ottoman Empire Reforms: The Musical Policies of Sultan Mahmud II", s. 761.

Avrupa askeri bando sistemi Osmanlı'ya gönderilmiştir. Bu ters yönlü norm difüzyonu, savunma diplomasisinin izlenmesine ve devlet mekanizmasındaki dönüşümlerin analizine tarihsel bir derinlik kazandırmıştır.¹⁵² Askerî kurumların yapısı, incelenen dönemde hangi akımların baskın olduğunun anlaşılmasında etkili bir ölçüttür. Bu bağlamda, bandonun prestiji de işitsel alanda önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmelidir.

Mızıka-yı Hümâyûn'un teşkili, aynı zamanda protokol/törenselle ve kimlik-inşacı işlev tipolojilerinin Batı merkezli bir yöntemle yeniden kurulduğu dönemi işaret etmektedir. 1828-1913 yılları arasında bestelenen marşlar üzerine yapılan bir çalışmada¹⁵³, geleneksel ezgi repertuarlarının modern devlet tören karakteristiğiyle birleşerek Osmanlıcılık temelli kimlik inşasına katkıda bulunduğu belirlenmiştir. Bu dönemin marşları, kültürel unsurları devlet geleneğiyle birleştirerek simgesel bir alan oluşturmuştur. Böylece, askeri bandonun yapısı yalnızca dışa yönelik bir prestij unsuru olarak değil, aynı zamanda içeride kimlik inşasının da tercih edilen yönünü göstermiştir. Bu dönemde yaşanan ikilik, Cumhuriyetin kuruluşunda dahi sürmüştür. Osmanlı Devleti'nin simgesi olarak algılanan mehter bir süre resmi düzenden kaldırılmıştır. 1953 yılındaki yeniden canlanmaya kadar bu durum devam etmiştir.

7. Yeniden Canlanma: 1953 Dönüşümü, Kimliksel Farkındalık ve Modern Bandolu Diploması

7.1. Yeniden Canlanma

Mehter, 1900'lerin ortasında yeniden canlandırılmıştır. 1911 yılında İstanbul Askeri Müzesi'nde sembolik bir uygulama geleneğinin ardından 1953 yılında İstanbul'un 500. fetih yıldönümünde¹⁵⁴, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin girişimleriyle yeniden tesis edilmiştir. Bu

¹⁵² Gregory H. Winger (2017), "Soft Power by Other Means: Defense Diplomacy as a Tool of International Statecraft", ss. 618–619.

¹⁵³ İsmail Aşkın & Abdullah Akat (2025), "The Relationship between Musika-I Hümâyûn and Ottomanism in the 19th Century", s. 509.

¹⁵⁴ Mustafa Bölükbaşı (2013), "Bir 'Gelenek İcadi' Olarak İstanbul'un Fethi", *Sosyoloji Dergisi*, 28, s. 67; Nuri Özcan (2003), "Mehter", *Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) İslam Ansiklopedisi*, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/mehter>; Erhan Tekin & Nilgün Doğrusöz (2018), "Yirminci Yüzyılda Kültürel Bellek ve Geleneğin Yeniden İhyası Bağlamında Mehterhane-i Hakani", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), s. 329.

yeniden canlanmada dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın yurt dışı ziyareti esnasında katıldığı bir törende İskoç askeri bandosundan etkilenmesi de vurgulanmalıdır.¹⁵⁵

Bu canlanmış, bir nevi “*icat edilmiş gelenek*” kavramına örnek teşkil etmektedir.¹⁵⁶ Yeniden canlandırılan Mehter, aralık verilmeden sürdürülen kendine özgü oluşumun devamı değildir. Bu yapılanma, modern ulus-devletin hedefleri doğrultusunda yeniden teşkil edilmiş bir gelenektir. 1826 yılı öncesine ait çoğu eserin bulunmadığı, repertuarlara yeni beste ve güftelerin eklendiği yeni bir durum inşa edilmiştir. Yeniden teşkil edilen bu Mehter, milliyetçilik ile Avrupa merkezli fikir akımları arasında kalmış ve ideolojik olarak şekillenmiştir.¹⁵⁷ Diğer bir ifadeyle, Mehterin aslı dahi tarihsel olarak yeniden inşa edilmiştir. Canlanışın motivasyonu olarak İskoç askeri bandosunun tetikleyici unsur oluşu, derin tarihî izler taşımaktadır. Hem yerli, hem de tarihsel bir kurumsal yapı Batılı bir törensel formdan esinlenmiştir. Mehterin Avrupa'ya yönelik difüzyon etkisi, bu noktada Avrupa'dan ilham alınarak yeniden tesis edilmesi karşısında ters difüzyon etkisine dönüşmüştür.

Canlanışın zamanlaması ve esası kimlik inşacı işlevin bir sonucudur. İstanbul'un fethinin 500. yılına denk getirilen diriliş, özü itibarıyla tarihsel sürekliliğin iç kamuoyuna sesli olarak anlatısıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin köklü geçmişini hatırlatan ve bu yolla tarihî bağlantıyı sağlayan ulusal gurur ve askeri gücün etkisi işitsel eylemle gerçekleştirilmiştir. Milliyetçiliğin günlük yaşamın kanıksanan bir rutini haline gelmesi de bu yolla sağlanmıştır.¹⁵⁸ Mehterin tanınırlığı, tekrarlarla ve gündelik işitsel özellikler aracılığıyla yeniden üretilmiştir. Yeniden canlanan mehter Türkiye'nin Osmanlı geçmişini kabullenışıyle doğrudan ilişkilidir ve değişen devlet politikasının da bir kanıtıdır. Önceleri reddedilen, ancak zamanla seçici bir şekilde sahiplenilen; milliyetçiliğin gururu ve devamlılığına dair mirasın uygulamasıdır.

Askerî bandonun toplumsal yaşam üzerindeki etkileri de güçlü bir şekilde görülmektedir. Mehter marşları ve diğer repertuarlar millî bayramlarda ve özel günlerde toplumsal bağların geliştirilmesi çerçevesinde halkla ilişkiler boyutuyla kullanılmaktadır. Örneğin, 30 Ağustos

¹⁵⁵ Ekrem Buğra Ekinci (2013), "Mehter'in Hikayesi Yeniçeri Avrupa'yı Yeniden Fethetti!", 25.09.2013, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Tarihi: <https://www.ekrembugraekinci.com/article/?ID=472>; Ateş Yalazan (2022), "Tam 10 Gün Süren Kraliçe Manşetleri", *Hürriyet*, 11.09.222, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ates-yalazan-arsiv-balikcisi/tam-10-gun-suren-kralice-mansetleri-42135289>.

¹⁵⁶ Eric Hobsbawm & Terence Ranger (2013), *The Invention of Tradition*, Cambridge: Cambridge University Press, ss. 1–14.

¹⁵⁷ İdris Çakıroğlu & N. Oya Levendoğlu (2020), "Türk Müziği Tarih Yazımında Avrupa Merkezci ve Milliyetçi İdeolojilerin Mehter Örneklemleri Üzerindeki Yansımaları", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(1), s. 664.

¹⁵⁸ Michael Billig (1995), *Banal Nationalism*.

Zafer Bayramı ve Silahlı Kuvvetler Günü'nde askeri bandonun faaliyetleri vatandaşların hafızasında kimliksel aidiyeti artıracak şekilde yer edinmektedir. Ayrıca, 29 Ekim günlerinde Cumhuriyet Bayramı'nın kutlanmasında da askeri bando devletin vatandaşıyla bütünleşmesini kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir. Benzer bir şekilde, askeri bando, Çanakkale Deniz Savaşları Zaferi, Gaziler Günü gibi faaliyetlerde de kimlik inşacı ve iç kamuoyuna dönük olma işlevini yerine getirmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ile koordinasyon kurularak okullarda düzenlenen etkinliklerle gençlerin kalplerine ve duygularına hitap edilerek kuşaklar arası bağların sürdürülmesi sağlanmaktadır.

7.2. İmaj, İç Kamuoyu ve Sınırlar: Modern Bandolu Diplomasi

Günümüzde, Mehter, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde icra edilmektedir.¹⁵⁹ Yurt içinde törenlerde ve müzelerde, yurt dışında ise uluslararası askeri müzik festivallerinde ve kültürel etkinliklerde performans sergilenmektedir. Bu çağdaş uygulama, itibari/çekim alanı olma ve kimlik-inşacı işlevlerin birlikte uygulandığı bir mekân olarak mehterin kamu diplomasisi sayesinde ulusal imaj aracı olmasını sağlamıştır.¹⁶⁰

Modern bandolu diplomasinin uluslararası bağlamdaki eylemleri aynı zamanda savunma diplomasisinin törensel boyutuyla da örtüşmektedir. Royal Edinburgh Military Tattoo, Spasskaya Kulesi Festivali ya da Royal Nova Scotia International Tattoo gibi büyük askeri müzik festivalleri, devletlerin tarihî ve askerî kimliklerinin barışçıl bir estetikle sahnelendiği uluslararası birer vizyondur. Bu gösteriler izleyicilerde ulusal gurur ve vatanseverlik duygularını arttırırken, ulusal kimliğin pekişmesini de sağlamıştır.¹⁶¹ Mehter, küresel ölçekte Türkiye'nin köklü askeri müzik geleneğini ve tarihî derinliğini etkili bir kültürel imaj olarak sunmuştur.

Mehterin bu işlevi, bir nevi ABD'nin Soğuk Savaş boyunca caz müzisyenlerini birer kültürel elçi olarak görevlendirmesiyle benzerlikler taşımaktadır.¹⁶² Buna rağmen, aralarında belirli farklar da vardır. Caz elçileri sivil sanatçılardır ve etkileyici unsurlarının bir kısmı devlet

¹⁵⁹ Milli Savunma Bakanlığı (2026), "Mehteran Birlik Komutanlığı", Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.msb.gov.tr/YonetimHizmetleri/icerik/mehteran-birlik-komutanligi>; Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü (2021), "Milli Savunma Bakanlığı Mehteran Birliği", T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://yakegm.ktb.gov.tr/TR-308426/milli-savunma-bakanligi--mehteran-birligi.html>.

¹⁶⁰ İbrahim Kalın (2011), "Türkiye'de Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasi", ss. 11–13; B. Senem Çevik & Philip Seib (2015), *Turkey's Public Diplomacy*.

¹⁶¹ Helen Marie Mallette & Wanda George & Ilya Blum (2018), "Segmenting the Audience Attending a Military Music Festival", *International Journal of Event and Festival Management*, 9(1), s. 67,

¹⁶² Penny M. Von Eschen (2004), *Satchmo Blows up the World: Jazz Ambassadors Play the Cold War*, ss. 58–91; Fosler-Lussier, *Music in America's Cold War Diplomacy*.

gücünden bağımsızdır. Hatta bu etki zaman zaman devletin beklentisiyle de çelişmiştir. Askerî bando ise devletin ve ordunun doğrudan bir parçasıdır. Üretilen etki, askeri disiplin ve tarihsel süreklilikten kaynaklanmaktadır. Bandolu diplomasi doğal olarak egemenlik, devlet otoritesi ve askeri prestij anlamlarını da taşımaktadır. Dolayısıyla, bandolu diplomasi aynı zamanda savunma diplomasisinin törensel boyutunda da yer almaktadır. Doğal olarak, bando devletin kültür elçisi¹⁶³ görevini geleneksel olarak yerine getirmektedir.

Kültürel etki, aynı zamanda devletin dış politikasındaki kimlik söylemiyle de bağlantılıdır. 2000’li yıllardan itibaren Türk dış politikasında sıklıkla Osmanlı dönemine yönelik söylem ve eylemler geçmişe dönük bakış açısının neo-Osmanlıcılık (Yeni Osmanlıcılık) akımıyla yeniden gözden geçirilmesine neden olmuştur.¹⁶⁴ Bu yeni bakış açısında, Mehter, özellikle işitsel açıdan Osmanlı Devleti ihtişamının simgesi olmuştur. Osmanlı Devleti temalı diziler ve TİKA’nın Osmanlı dönemi eserlerinin restorasyonuna gösterdiği özel ihtimam, kamu diplomasisinde mehtere de benzer bir değerin verildiğini düşündürmektedir. Bu düşüncenin temeli, Mehterin tarihsel süreç boyunca kültürel ve askeri mirasının hem dış kamuoyunda çekim alanı oluşturmaya, hem de iç kamuoyunda güçlü bir kimliksel anlatı işlevine dayanmaktadır.

Mehterin ve askeri bandonun analizinde üç tür sınırlama tespit edilmiştir. Öncelikle izleyici ya da hedef kitleye odaklanılmalıdır. Bandolu diplomasinin asıl hedef kitlesi iç kamuoyu mudur, yoksa dış kamuoyu mudur? Örneğin, tarihi dizilerdeki ikili işlev bu konu özelinde de geçerlidir.¹⁶⁵ Tarihi ve askeri bir gösteri formu iç kamuoyunda gurur üretirken, dışarıda ise çoğunlukla bu başarıya erişemez. Yurt içinde tarihi ve askeri anlatı bütünleştirici ve gurur verici bir hâlde sunulurken, özellikle Osmanlı’nın hâkim olduğu eski coğrafyalarda yayılmacı bir niyet olarak değerlendirilebilir. TİKA’nın Osmanlı mirasına yönelik kültürel girişimleri neo-Osmanlıcılık şüphesine neden olmuştur.¹⁶⁶

Turquerie’nin kapsam alanı sorunu modern dönem için de geçerlidir. Bir devletin kendi tarihindeki gelenekselleşen askeri sesiyle yurt dışında performans sergilemesi, hedef kitlenin

¹⁶³ S. H. McGuire (2025), "British Military Bands, Propaganda, and Diplomacy, 1872–1918", s. 1109.

¹⁶⁴ Ahmet Davutoğlu (2001), *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, İstanbul: Küre Yayınları, ss. 551–563; Nagehan Tokdoğan (2018), *Yeni Osmanlıcılık: Hınç, Nostalji, Narsisizm*, İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 335–345.

¹⁶⁵ Reyaz ve Khan, "Neo-Ottoman Turk-Scape: Analyzing the Role of Dizis as Türkiye’s Soft Power," 287.

¹⁶⁶ Miloš Todorović (2021), "TİKA’s Heritage Restoration Projects", *Insight Turkey*, 23(3), s. 141; Mehmet Emre Aktuna (2025), "Cultural Heritage as Soft Power: TİKA’s Restoration Projects in Diplomacy", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), s. 1912; Ayhan Nuri Yılmaz & Ömer Kılıç, (2025), "TİKA’nın Küresel Çapta Yürüttüğü Kamu Diplomasisi Faaliyetleri", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 14(1), ss. 146–154; Soner Tauscher (2025), "Uluslararası İlişkilerde Toplumsal Hafıza ve Yumuşak Güç: Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Mimarisinde TİKA ve YTB’nin Stratejik Rolü", *Avrasya Etüdleri*, 64, ss. 247–260.

bunu istenen şekilde anlamlandıracağı manasına gelmez. Askerî tarihe ait sergilenen performans hayranlık kadar tedirginlik de üretebilir. Doğal olarak, bu durum beklenen etkinin geri tepmesine, yani yumuşak güçsüzlüğe neden olabilir.¹⁶⁷ Son olarak, askeri bir kurumun yumuşak güç unsuru olarak çekim etkisi yaratma amacıyla kullanılması, askerliğin estetik hâle dönüşmesine ve hedeflenen politikanın dışına çıkılmasına yol açabilir. Dolayısıyla, tartışmasız bir şekilde askeri değerler üzerine kurulan bando teşkilatı, salt bir haz nesnesine dönüşebilir.

Bu sınırlılıkların birleştikleri ortak nokta ise bandolu diplomasinin ölçülemezliğine dayanmaktadır. Askeri müzik performansının hedef kitle üzerindeki etkisine dair kanıtlama çabaları ve bu kanıtların geçerliliği apayrı bir sorundur.¹⁶⁸ Ayrıca ulusal imajın artırılmasına yönelik düzenlenen turların etkinliğinin değerlendirilmesi de bir diğer analiz güçlüğüdür.¹⁶⁹ Mehter töreninin yabancı bir kitle üzerindeki etkisinin Türkiye'nin lehine olumlu katkı sağlayıp sağlamadığı, sağlıyorsa bunun kalıcılığı ve sürdürülebilirliği gibi konuların ampirik olarak ölçülmesi son derece zordur. Dolayısıyla, konu bağlamında yumuşak gücün ve savunma diplomasisinin ölçülebilirliği yeterli ve destekleyici sonuçlara ulaşmayabilir.¹⁷⁰ Bandolu diplomasiye atfedilen işlevselliğin kanıtlanmasının ötesinde varsayılan bir umut olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

8. Tartışmalar: Askeri Bando'nun Kuramsal Konumlanması

Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak tarihinde mehterin ve askeri bandonun çok farklı işlevleri olmuştur. Mehterin ortaya çıkışı ve yaygın olduğu dönemde zorlayıcı/ses işlevi ön plandadır. Turquerie döneminde, istemsiz bir şekilde itibari/çekici bir alan oluşturma (ya da cazibe) işlevi etkindir. Mızıka-yı Hümayûn'a geçiş aşamasında ise protokol/törenselleşme işlevi Batılı tarzda tanımlandığı görülmüştür. 1953 yılındaki yeniden canlanma ve modern uygulamaya geçiş safhası çekicilik ve kimlik-inşacı işlevin birlikte öne çıktığı bir zamandır.

¹⁶⁷ Paul Michael Brannagan & Richard Giulianotti (2015), "Soft Power and Soft Disempowerment: Qatar, Global Sport and Football's 2022 World Cup Finals", s. 706.

¹⁶⁸ Trevor Herbert (2020), "Public Military Music and the Promotion of Patriotism in the British Provinces, C. 1780-C. 1850", s. 444.

¹⁶⁹ S. H. McGuire (2025), "British Military Bands, Propaganda, and Diplomacy, 1872–1918", s. 1128.

¹⁷⁰ Colin S. Gray (2011), *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century*, ss. 47–53; Lech Drab (2018), "Defence Diplomacy—an Important Tool for the Implementation of Foreign Policy and Security of the State".

Türk askeri müzik geleneğinin kurumu dönemler değişikçe farklı işlevleri yerine getirmiştir. Bu durumda bando tek bir güç sınıflandırmasıyla sınırlandırılmaz.¹⁷¹

Askerî bando savunma diplomasisi ile kültürel/işitsel diplomasi arasındaki bütünleştirici bir unsurdur. Bu iki diplomatik yaklaşım aynı zamanda savunma kamu diplomasisi¹⁷² ve yumuşak gücün askeri vasıtalarla icra edilmesi¹⁷³ kavramlarını tek bir çerçevede birleştirmiştir. Bu analiz sayesinde, bando, savunma diplomasisine törensel ve estetik bir anlayış kazandırırken, işitsel dönüşüm alanına ise kurumsallaşmış bir devlet kurumu geleneğinin uygulamasını dahil etmektedir.

Çalışmanın analizi sonucunda özgün bulgular elde edilmiştir. İşitsel dönüşüm açısından analiz nesnesi, sivil müziğin icrasından devletin en köklü kurumsallaşmış müzikal uygulama alanına genişletilmiş ve bu sayede müzikal diplomasiye askeri bir boyut eklenmiştir. Savunma diplomasisi alanında ise törensel boyut sistematik bir çerçeveye yerleştirilmiş ve askeri bando bu alanın meşru bir parçası hâline getirilmiştir. Yumuşak güç kavramına dair fail merkezli yaklaşım ve masumiyet varsayımına karşı istemsiz yayılma, oryantalist sınırlama ile sert/yumuşak güç arasındaki esnek geçiş vurgulanarak eleştirel bir düzeltme sunulmuştur.

Yumuşak güç kavramına yönelik eleştiriler özellikle dikkat çekicidir. Turquerie döneminde olduğu gibi çekim etkisi kasıtlı bir fail gerektirmez. İstemsiz bir şekilde ortaya çıkan difüzyon etkisi de güçlü sonuçlar üretebilir. Çekim etkisi (ya da cazibe üretimi) her zaman görüldüğü kadar olumlu bir algıyı yansıtmayabilir.¹⁷⁴ Bu durum güç asimetrisi oluşturarak ötekinin temsilini tanımlama ya da sınırlarını belirleme tekeline dönüşebilir. Mehterin ses işlevinde görüldüğü gibi ses yumuşak güç ve sert güç arasında esnek bir geçirgenliğe sahiptir. Hem zorlayıcı bir güce, hem de cazibe oluşturan bir temsile dönüşebilmektedir. Dolayısıyla, yumuşak güç analitik düzlemde karışık bir geçiş düzenine ve bağlamlar arasında dönüşebilen bir özelliğe sahiptir.

Çalışmanın bazı sınırlılıkları da vurgulanmalıdır. Tek vaka analizi, tasarımı, bulguları ve sonuçları itibarıyla genellenebilir değildir. Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihî

¹⁷¹ Christopher Walker & Jessica Ludwig (2017), "The Meaning of Sharp Power: How Authoritarian States Project Influence", *Foreign Affairs*, 16.11.2017, Erişim Tarihi: 17.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power>.

¹⁷² Alberto Bueno (2023), "(Mis) Understandings of Defence Diplomacy as Public Diplomacy: Insights from Three Spanish Elites", s. 325.

¹⁷³ Gregory H. Winger (2017), "Soft Power by Other Means: Defense Diplomacy as a Tool of International Statecraft", ss. 36–42.

¹⁷⁴ Eric Rice (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", ss. 81–82; Matthew Head (2017), *Orientalism, Masquerade and Mozart's Turkish Music*, ss. 90–111; Edward Said (1979), *Orientalism*, ss. 92–110.

süreçteki deneyimleri çerçevesinde Türk askeri müziğinin Avrupa'yla temasına dayanan bu analiz, sınırlı bir bağlamda özgün katkılar sunabilir. Çalışmada, konu odağında yer alan cazibe oluşturma etkisine dair; örneğin yabancı izleyicilerdeki tutumun analizi gibi konulara yer verilmemiştir. Analizler tarihsel sürecin akışına göre ve yorumsamacı bir şekilde yapılmıştır. Dolayısıyla, gelecekte yapılabilecek araştırmalar için açık bir çalışma alanı bulunmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada müzik ve uluslararası ilişkiler alanının ihmal edilen bir boyutu olan askeri bando analitik gündeme taşınmıştır. Bando, savunma diplomasisi ile kültürel/işitsel diplomasinin arasındaki bağlantı unsuru olarak kavramsallaştırılmış ve buradan hareketle zorlayıcı/ses, protokol/törensel, itibari/çekim alanı (cazibe üretimi) ve kimlik-inşacı/iç kamuoyuna dönük olma işlevlerini sınıflandıran bir tipoloji çerçevesi önerilmiştir. Bu tipoloji, mehterin (askeri bando dahil) uzun tarihî süreci boyunca incelenmiştir.

Makalenin sonucunda Mehter'in klasik dönemde psikolojik harp aracı ve egemenlik sembolü olduğu tespit edilmiştir. Turquerie safhasında, hiçbir kasıtlı girişim olmaksızın, istemsiz bir şekilde mehter Avrupa'yı etkileyen yumuşak güç difüzyonu kaynağı olmuştur. 1826 yılında lağvedilmiş ve yerine Mızıka-yı Hümayûn'un geçmesiyle Batılılaşma hareketinin işitsel simgesi haline dönüşmüştür. 1953 yılındaki canlanmayla yeniden üretilmiş bir gelenek olarak modern kamu diplomasisi ve kimlik politikasının elverişli bir aracı olmuştur. Uzun bir tarihî sürecin analizinde, hiçbir dönemsel odaklanmayla elde edilemeyecek öngörüler ortaya çıkmıştır. Askeri bandonun işlevi sabit değildir; uluslararası sistemdeki güç ve prestij unsurlarından etkilendiği gibi, devletin kimlik politikasını yönlendirmesi için de elverişli bir araç olmuş ve son olarak da hitap ettiği kitlenin niteliğine göre esnek bir hareket tarzıyla işlevlerini yerine getirmiştir.

Çalışmanın eleştirel yönden katkısı bandolu diplomasiyi farklı bir yönden sorunsallaştırmasıdır. Çekim etkisinin/cazibe üretiminin istemsiz ya da kasıtsız bir şekilde de gerçekleşebileceği ve bunun sert güçten kesin olarak ayırt edilebilecek kadar masum olmadığı görülmüştür. Ayrıca sesin politik niyetlerle kullanılmasının hedef kitlenin tam olarak saptanmasına ve başarısının ölçümüne dair kesin sonuçların elde edilemeyeceği kanaatine varılmıştır. Bunun yanı sıra, askeri bandonun işlevlerinin yurt içi ve yurt dışındaki hedef kitleye göre çelişebileceği görülmüştür. Bu bulgular, hem yumuşak güç kavramına, hem de savunma diplomasisinin kurumsallaşmasına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.

Son olarak, araştırmacılar için gelecekte yapılabilecek çalışma alanları önerilmektedir. Türk mehteri (askeri bando da dahil), ABD askeri bandoları, Edinburgh Tattoo'su ya da Spasskaya Festivalleri çerçevesinde dört işlevli tipolojinin sınırları içinde kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Ayrıca sesin hedef kitle üzerindeki etkilerine dair anket ve/veya istatistik verileriyle bandolu diplomasinin başarısı ölçülebilir. Günümüz dijital teknolojileriyle konu sosyal medya ve internet üzerinden incelenerek modern işitsel diplomasinin cazibe üretimi ya da çekim alanı oluşturulmasına dair yeni bir bakış açısı önerilebilir. Bu çalışma sayesinde askeri bandonun işitsel diplomasi yönüyle uluslararası ilişkiler alanında gelecekte yapılacak analizlerin başlangıcı olarak kabul görmesi umut edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahrendt, Rebekah & Ferraguto, Mark & Mahiet, Damien (2014), *Music and Diplomacy from the Early Modern Era to the Present*, New York: Palgrave Macmillan.
- Akhter, Zainab (2016), "India–Pakistan Relations: Efficacy of Culture", *Millennial Asia*, 7(2), ss. 207–229.
- Aktuna, Mehmet Emre (2025), "Cultural Heritage as Soft Power: TİKA's Restoration Projects in Diplomacy", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), ss. 1912–1934.
- Allison, Mark (2022), "James Bond and the Beatles: The 1962 Day That Changed Britain", *BBC*, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/culture/article/20221004-bond-and-the-beatles-1962-and-the-day-that-changed-britain>.
- Alp, Aysel (2013), "TRT'nin Eurovision Kararı Belli Oldu", *Hürriyet*, 14.05.2013, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/trtnin-eurovision-karari-belli-oldu-23279476>.
- Anadolu Ajansı (2013), "TRT Eurovision Finallerini Yayınlamayacak", 14.05.2013, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/trt-eurovision-finallerini-yayinlamayacak/246391>.
- Aşkın, İsmail & Akat, Abdullah (2025), "The Relationship between Musika-I Hümayûn and Ottomanism in the 19th Century", *Musicologist*, 9(2), ss. 509–542.
- Ayangil, Ruhi (2008), "Western Notation in Turkish Music", *Journal of the Royal Asiatic Society*, 18(4), ss. 401–447.
- Aydemir, Bünyamin (2023), "Inspirational Sources of Modern Turkish Theatre and Opera: Sefaretnames (Ambassadorial Reports) and Diplomacy", *Journal of Academic Social Science Studies*, 16(95), ss. 201–214.
- Aydın, Fuat & Bahçekapılı, Mehmet & Zengin, Mahmut & Meydan, Hasan & Hendek, Abdurrahman (2021), *Osmanlı Mektepleri (Bir Modernleşme Çabası Olarak Osmanlı Eğitiminde Yeni Arayışlar)*, Eyüpsultan/İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları.
- Bekcan, Umut & Hançarlı, Pınar Uz (2021), "Evaluation of Eurovision Song Contest as a Cultural Impact Tool", *Journal of History Culture and Art Research*, 10(1), ss. 84–97.
- Billig, Michael (1995), *Banal Nationalism*, London: SAGE Publications.

- Bleiker, Roland (2001), "The Aesthetic Turn in International Political Theory", *Millennium: Journal of International Studies*, 30(3), ss. 509–533.
- Bleiker, Roland (2005), "Of Things We Hear but Cannot See: Musical Explorations of International Politics", içinde (editör: M.I. Franklin) *Resounding International Relations: On Music, Culture, and Politics*, New York: Palgrave Macmillan, ss. 179–195.
- Bleiker, Roland (2021), "Seeing Beyond Disciplines: Aesthetic Creativity in International Theory", *Australian Journal of International Affairs*, 75(6), ss. 573–590.
- Bolet, Jorge (1948), "Music: A Diplomatic Weapon", *Music Journal*, 6(5), s. 34.
- Bowles, Edmund A. (2006), "The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries", *Early Music*, 34(4), ss. 533–559.
- Bölükbaşı, Mustafa (2013), "Bir 'Gelenek İcadi' Olarak İstanbul'un Fethi", *Sosyoloji Dergisi*, 28, ss. 67–88.
- Brannagan, Paul Michael & Giulianotti, Richard (2015), "Soft Power and Soft Disempowerment: Qatar, Global Sport and Football's 2022 World Cup Finals", *Leisure Studies*, 34(6), ss. 703–719.
- Brooks, Siobhan & Conroy, Thomas (2011), "Hip-Hop Culture in a Global Context: Interdisciplinary and Cross-Categorical Investigation", *American Behavioral Scientist*, 55(1), ss. 3–8.
- Bueno, Alberto (2023), "(Mis) Understandings of Defence Diplomacy as Public Diplomacy: Insights from Three Spanish Elites", *Communication & Society*, 36(2), ss. 325–338.
- Cathcart, Adam & Denney, Steven (2013), "North Korea's Cultural Diplomacy in the Early Kim Jong-Un Era", *North Korean Review*, 9(2), ss. 29–42.
- Chitty, Naren & Ji, Lilian & Rawnsley, Gary D. (2024), *The Routledge Handbook of Soft Power*, 2. ed, Oxon: Routledge.
- Clarke, David (2020), "Cultural Diplomacy", içinde *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*, Erişim Tarihi: 07.06.2026, <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/133791/1/Clarke,%20Cultural%20Diplomacy%20-%20submission%20final.pdf>.
- Collins, Marcus (2020), "'I Say High, You Say Low': The Beatles and Cultural Hierarchies in 1960s and 1970s Britain", *Popular Music*, 39(3-4), ss. 401–419.

- Cottey, Andrew & Forster, Anthony (2004), *Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance*, London: Routledge.
- Criss, Nur Bilge (2019), "International Relations, Music and Diplomacy, Sounds and Voices on the International Stage", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas) *Diplomatica*, 1(2), ss. 314–316.
- Crooke, Alexander Hew Dale & Thompson, William Forde & Fraser, Trisnasari & Davidson, Jane (2024), "Music, Social Cohesion, and Intercultural Understanding: A Conceptual Framework for Intercultural Music Engagement", *Musicae Scientiae*, 28(1), ss. 18–38.
- Cunha, Maria M. Rijo Lopes da & Shannon, Jonathan & Sørensen, Søren Møller & Danielson, Virginia (2024), *Music and Cultural Diplomacy in the Middle East Geopolitical Re-Configurations for the 21st Century*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Cusick, Suzanne G. (2006), "Music as Torture/Music as Weapon", *Revista Transcultural de Música*, Erişim Tarihi: 17.06.2026, Erişim Adresi: https://www.academia.edu/download/106112738/cusick_music torture.pdf.
- Cusick, Suzanne G. (2008), "You Are in a Place That Is out of the World...: Music in the Detention Camps of the 'Global War on Terror'", *Journal of the Society for American Music*, 2(1), ss. 1–26.
- Çağlı Kaynak, Elif (2024), "Jazz as Soft Power in Turkey–US Relations during the Early Cold War Period", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 26(2), ss. 226–245.
- Çakıroğlu, İdris & Levendoğlu, N. Oya (2020), "Türk Müziği Tarih Yazımında Avrupa Merkezci ve Milliyetçi İdeolojilerin Mehter Örneklemleri Üzerindeki Yansımaları", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(1), ss. 663–686.
- Çevik, B. Senem & Seib, Philip (2015), *Turkey's Public Diplomacy*, New York: Palgrave Macmillan.
- Çevik, Senem B. (2022), "“The Voice of the Voiceless”: Turkey's Public Diplomacy in Africa", içinde (editörler: Elem Eyryce Tepeciklioğlu & Ali Onur Tepeciklioğlu) *Turkey in Africa*, New York: Routledge, ss. 167–181.
- Daniel, J. Furman & Musgrave, Paul (2017), "Synthetic Experiences: How Popular Culture Matters for Images of International Relations", *International Studies Quarterly*, 61(3), ss. 503–516.

- Daughtry, J. Martin (2015), *Listening to War: Sound, Music, Trauma, and Survival in Wartime Iraq*, New York: Oxford University Press.
- Davutoğlu, Ahmet (2001), *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, İstanbul: Küre Yayınları.
- De Souza, Gabriela Marques Garcia (2023), "Music as a Cultural Diplomacy Instrument: The Jazz Diplomacy during the Cold War", University of Hradec Králové, Lisans Tezi, Králové, Çekya.
- Demir, Mehtap (2017), "Music as a Cultural Diplomacy between Israel and Turkey (2008-2016)", *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(32), ss. 1225–1240.
- Dorbayani, S. M. (2021), "Cultural Diplomacy: The Role of Music and Creative Industry in Establishing Dialogue and Understanding for Social Impact", University of Salford, Doktora Tezi, Salford, Birleşik Krallık.
- Drab, Lech (2018), "Defence Diplomacy—an Important Tool for the Implementation of Foreign Policy and Security of the State", *Security and Defence Quarterly*, 20(3), ss. 57–71.
- Eichner, Barbara (2020), "Musical Diplomacy in a Divided City", *Early Music*, 48(1), ss. 55–74.
- Ekinci, Ekrem Buğra (2013), "Mehter'in Hikayesi Yeniçeri Avrupa'yı Yeniden Fethetti!", 25.09.2013, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Tarihi: <https://www.ekrembugraekinci.com/article/?ID=472>.
- Emir, Mehmet (2026), "Çevresel Farkındalığın Politik Eylemselliğe Dönüşüm Umudu: Hayao Miyazaki Anime Filmlerinin Yeşil Teori Çerçevesinde Analizi", *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), ss. 207–221.
- Esteban, Mario (2019), "The Eu's Role in Stabilising the Korean Peninsula", Real Instituto Elcano, Ocak 2019, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2021/10/wp1-2018-esteban-eu-role-stabilising-korean-peninsula.pdf>.
- Everist, Mark (2021), "Music, Theatre, and Diplomacy: The Paris Opéra during the Second Empire", *Diplomatica*, 3(2), ss. 278–301.
- Feldman, Walter (2023), *Music of the Ottoman Court: Makam, Composition and the Early Ottoman Instrumental Repertoire*, (editörler: Maribel Fierro & M. Şükrü Hanioğlu & D. Fairchild Ruggles & Florian Schwarz) 177, Brill.

- Feyzi, Ahmet (2018), "Türk Müziğinde Notasyon ve Miftâh-ı Nota", *Rast Musicology Journal*, 6(2), ss. 1890–1913.
- Fosler-Lussier, Danielle (2010), "Cultural Diplomacy as Cultural Globalization: The University of Michigan Jazz Band in Latin America", *Journal of the Society for American Music*, 4(1), ss. 59–93.
- Fosler-Lussier, Danielle (2015), *Music in America's Cold War Diplomacy*, Oakland, California: University of California Press.
- Franke, Ulrich & Schiltz, Kaspar (2013), "They Don't Really Care About Us!" on Political Worldviews in Popular Music", *International Studies Perspectives*, 14(1), ss. 39–55.
- Garberding, Petra & Rosengren, Henrik (2022), *The Cold War through the Lens of Music-Making in the Gdr: Political Goals, Aesthetic Paradoxes, and the Case of Neutral Sweden*, Lund: Universus Academic Press.
- Gienow-Hecht, Jessica C.E. (2019), *Sound Diplomacy Music and Emotions in Transatlantic Relations, 1850–1920*, Chicago: University of Chicago Press.
- Glušac, Luka (2016), "Cultural Diplomacy in Action: The United States' Export of Hip Hop to the Muslim World", *Serbian Political Thought*, 13(1), ss. 75–92.
- Goodman, Steve (2010), *Sonic Warfare: Sound, Affect, and the Ecology of Fear*, Cambridge: MIT Press.
- Gray, Colin S. (2011), *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century*, Carlisle, PA: U.S. Army War College, Strategic Studies Institute.
- Hajdari, Labinot (2019), "The Role of Sports and Music in Public Diplomacy: The Case of Kosovo", *Przegląd Europejski*, 3, ss. 189–203.
- Haneş, Nicolae & Andrei, Adriana (2015), "Culture as Soft Power in International Relations", Paper presented at the International Conference Knowledge-Based Organization.
- Hawn, Heather L. (2013), "Utilising Popular Music to Teach Introductory and General Education Political Science Classes", *European Political Science*, 12(4), ss. 522–534.
- Head, Matthew (2010), "Ralph P. Locke, Musical Exoticism: Images and Reflections", *Nineteenth-Century Music Review*, 7(2), ss. 124–129.
- Head, Matthew (2017), *Orientalism, Masquerade and Mozart's Turkish Music*, New York: Routledge.

- Herbert, Trevor (2020), "Public Military Music and the Promotion of Patriotism in the British Provinces, C. 1780-C. 1850", *Nineteenth-Century Music Review*, 17(3), ss. 427–444.
- Hobsbawm, Eric & Ranger, Terence (2013), *The Invention of Tradition*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hutchison, Emma & Bleiker, Roland (2014), "Theorizing Emotions in World Politics", *International Theory*, 6(3), ss. 491–514.
- İzmir, Bahar (2023), "Dışarıdan Eve Taşınan Eğlence Kültürü: 1970’lerde Türkiye’de Televizyonun Sosyo-Kültürel Yaşamdaki Yeri", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 1, ss. 1451–1474.
- Kakegawa, Uno (2024), "Transcending Political Dissonances: Music as an Instrument of Diplomacy", University of British Columbia, Lisans Bitirme Tezi, Vancouver, Kanada.
- Kalın, İbrahim (2011), "Türkiye’de Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasi", *Algılar: Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16(3), ss. 5–23.
- Kelly, Barbara L. (2013), "Musical Continuities: Sonority, Exoticism and Abstraction", içinde *Music and Ultra-Modernism in France: A Fragile Consensus, 1913-1939*, Suffolk: Boydell & Brewer, ss. 95–162.
- Kelly, Elaine (2019), "Performing Diplomatic Relations: Music and East German Foreign Policy in the Middle East during the Late 1960s", *Journal of the American Musicological Society*, 72(2), ss. 493–540.
- Khatib, Lina & Dodds, Klaus (2009), "Geopolitics, Public Diplomacy and Soft Power", *Middle East Journal of Culture and Communication*, 2(1), ss. 5–12.
- Khosravishakib, Mohammad (2017), "Essential of Cultural (Literature, Art, Music, Customs...) Negotiation as a Resources of Smart and Soft Power in Age of Globalization", *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 6(6), ss. 101–105.
- Kontić, Mijat (2025), "British Music That Changed the World", Diplomacy&Commerce, 19.02.2025, Erişim Tarihi: 07.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.diplomacyandcommerce.rs/british-music-that-changed-the-world/>.
- Kounalakis, Markos & Simonyi, Andras (2011), *The Hard Truth About Soft Power*. USC Center on Public Diplomacy Los Angeles: Figueroa Press.

- Kunkunrat, Kunkunrat (2024), "Korean Cultural Diplomacy: Uniting Society through Soft Power", *Best Journal of Administration and Management*, 2(3), ss. 157–162.
- Kutlay, Evren (2019), "A Historical Case of Anglo-Ottoman Musical Interactions: The English Autopiano of Sultan Abdulhamid II", *European History Quarterly*, 49(3), 386–419.
- László, Szabolcs (2019), "Promoting the Kodály Method during the Cold War: Hungarian Cultural Diplomacy and the Transnational Network of Music Educators in the 1960s and 1970s", *Múltunk, 2019 Special Issue*, ss. 107–140.
- Lawson, Stephanie (2023), *International Relations*, 4th ed, Cambridge: John Wiley & Sons.
- Lebow, Richard Ned (2008), *A Cultural Theory of International Relations*, New York: Cambridge University Press.
- Lianu, Oana (2016), "Music—One of the Best Ambassadors of Cultural Diplomacy", *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series VIII: Performing Arts*, 9(58), ss. 195–200.
- Llano, Samuel (2023), "Empire, Diplomacy, and the Racial Imagination: Spain at the Cairo Congress of Arab Music (1932)", *The Journal of North African Studies*, 28(3), ss. 589–634.
- Lovric, Bruno (2016), "Soft Power", *Journal of Chinese Cinemas*, 10(1), ss. 30–34.
- MacDonald, Raymond (2014), "Music, Health, and Wellbeing", Edinburgh Research Explorer, Erişim Tarihi: 06.06.2026, Erişim Adresi: https://www.pure.ed.ac.uk/ws/portalfiles/portal/25193465/MacDonald_2014_MSBS_Music_Health_and_Wellbeing.pdf.
- MacNeil, Daniel (2021), "Imagining the Past Forward: Flamenco, Andalusian Music, Identity, and Cultural Diplomacy - The Festival Des Andalouses Atlantiques D'essaouira", Dalhousie University, Doktora Tezi, Nova Scotia, Kanada.
- Mahiet, Damien (2018), "The Diplomat's Music Test: Branding New and Old Diplomacy at the Beginning of the Nineteenth and Twenty-First Centuries", içinde (editörler: Frederic Ramel & Cecile Prevost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 115–139.
- Mahiet, Damien (2021), "The Musical Diplomacy of Metternich", *Diplomatica*, 3(2), ss. 244–277.

- Mailes, Alana (2022), "Singing Nuns and Soft Power: British Diplomats as Music Tourists in Seicento Venice", *Religions*, 13(330), ss. 1–14.
- Mallette, Helen Marie & George, Wanda & Blum, Ilya (2018), "Segmenting the Audience Attending a Military Music Festival", *International Journal of Event and Festival Management*, 9(1), ss. 67–85.
- Marc, Isabelle (2020), "Around the World: France's New Popular Music Diplomacy", *Modern & Contemporary France*, 28(3), ss. 253–270.
- Mattern, Janice Bially (2005), "Why 'Soft Power' Isn't So Soft: Representational Force and the Sociolinguistic Construction of Attraction in World Politics", *Millennium*, 33(3), ss. 583–612.
- McGuire, S. H. (2025), "British Military Bands, Propaganda, and Diplomacy, 1872–1918", *The Historical Journal*, 68, ss. 1109–1128.
- Melissen, Jan (2005), *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*, New York: Palgrave Macmillan.
- Meyer, Eve R. (1974), "Turquerie and Eighteenth-Century Music", *Eighteenth-Century Studies*, 7(4), ss. 474–488.
- Milli Savunma Bakanlığı (2026), "Mehteran Birlik Komutanlığı", Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.msb.gov.tr/YonetimHizmetleri/icerik/mehteran-birlik-komutanligi>.
- Mishra, Mayank (2023), "Instrumentality of Music in Cultural Diplomacy between India and Pakistan", *International Journal of Public Law and Policy*, 9(1), ss. 75–91.
- Moody, Peter (2019), "Evolving Strategies at Reconciliation: Inter-Korean Sports and Music Diplomacy in Historical Perspective (1985–2017)", *Culture and Empathy*, 2(4), ss. 251–278.
- Muniruzzaman, A.N.M. (2020), "Defence Diplomacy: A Powerful Tool of Statecraft", *Claws Journal*, 13(2), ss. 63–80.
- Nisbett, Melissa (2016), "Who Holds the Power in Soft Power?", *Arts & International Affairs*, King's College London, 13.03.2016, Erişim Tarihi: 06.06.2026, Erişim Adresi: <https://theartsjournal.net/2016/03/13/nisbett/>.
- Nye, Joseph S. (1990), *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books.
- Nye, Joseph S. (1990), "Soft Power", *Foreign Policy*, 80, ss. 153–171.

- Nye, Joseph S. (2004), *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs.
- O’Keeffe, Eamonn (2024), "Military Music and Society during the French Wars, 1793–1815", *Historical Research*, 97(275), ss. 108–128.
- Oscarson, Spencer James (2009), "The Art of Diplomacy: The Use of Art in International Relations", Georgetown University Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences, Yüksek Lisans Tezi, Washington, ABD.
- Özcan, Nuri (2003), "Mehter", *Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) İslam Ansiklopedisi*, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/mehter>.
- Özer, Zeynep & Aydemir, Fatih & Eğilmez, Hatice Onuray (2025), "The Power of Music in International Relations from Historical and Contemporary Perspectives", *Motif Academy Journal of Folklore*, 18(50), ss. 1172–1187.
- Parncutt, Richard & Dorfer, Angelika (2010), "The Role of Music in the Integration of Cultural Minorities", içinde (editörler: Irène Deliège & Jane Davidson) *Music and the Mind: Essays in Honour of John Sloboda*, Oxford: Oxford University Press, ss. 379–398.
- Pestel, Friedemann (2021), "Performing for the Nation: Perspectives on Musical Diplomacy", içinde (editörler: Klaus Nathaus & Martin Rempe) *Musicking in Twentieth Century Europe*, Düsseldorf: De Gruyten, ss. 325–346.
- Peters, Jessica Julia McGill (2015), "American Cinema as Cultural Diplomacy: Seeking International Understanding One Film at a Time", University of California, Doktora Tezi, Los Angeles, ABD.
- Potter, Samantha (2020), "Music, Identity and National Cohesion in Mali: The Role of Music in the Post-Colonial Era", *Contemporary Voices St Andrews Journal of International Relations*, 1(3), ss. 1–24.
- Prévost-Thomas, Cécile & Ramel, Frédéric (2018), "Introduction: Understanding Musical Diplomacies—Movements on the “Scenes”", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 1-19.
- Pundziūtė-Gallois, Emilija (2018), "Music That Divides: The Case of Russian Musical Diplomacy in the Baltic States", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cecile Prévost-

Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 235–256.

- Qin, Yaqing (2016), "A Relational Theory of World Politics", *International Studies Review*, 18(1), ss. 33–47.
- Racy, Ali Jihad (1991), "Historical Worldviews of Early Ethnomusicologists: An East-West Encounter in Cairo, 1932", içinde (editörler: Stephen Blum & Philip V. Bohlman & Daniel M. Neuman) *Ethnomusicology and Modern Music History*, Chicago: University of Illinois Press, ss. 68–91.
- Ramel, Frédéric & Jung, Michael (2018), "The Barenboim Case: How to Link Music and Diplomacy Studies", *Arts and International Affairs*, 3(2), ss. 39–67.
- Ramel, Frédéric & Prévost-Thomas, Cécile (2018), *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Raykoff, Ivan & Tobin, Robert Deam (2007), *A Song for Europe: Popular Music and Politics in the Eurovision Song Contest*, New York: Ashgate Publishing.
- Reeves, Julie (2004), *Culture and International Relations: Narratives, Natives and Tourists*, New York: Routledge.
- Reyaz, Mohammad & Khan, Zeba (2023), "Neo-Ottoman Turk-Scape: Analyzing the Role of Dizis as Türkiye's Soft Power", *Contemporary Review of the Middle East*, 10(3), ss. 287–303.
- Rice, Eric (1999), "Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670–1824", *Journal of Musicological Research*, 19(1), ss. 41–88.
- Ritter, Rüdiger (2018), "Between Propaganda and Public Diplomacy", içinde (editörler: Mario Dunkel ve Sina A. Nitzsche) *Popular Music and Public Diplomacy Transnational and Transdisciplinary Perspectives*, Bielefeld: Transcript Verlag, ss. 95–116.
- Rogers, Mitch (2017), "Jazz and Music Diplomacy in the Cold War", *The Thetean: A Student Journal for Scholarly Historical Writing*, 46(1), ss. 3–12.
- Rusetsky, Alexander & Maric, Valentina & Kirakosian, Svetlana (2024), "Music Diplomacy: From the Concept of “Soft Power” to the Development of a Culture of Musical Peacemaking", *Politology*, 27(3), ss. 135–140.

- Rusu, Eduard (2020), "The Musical-Artistic Dimension of the Mehterhane", *Artes Journal of Musicology*, 22, ss. 262–287.
- Saeed, Muhammad Musab & Askari, Muhammad Usman (2021), "Significance of Soft Power for Pursuing Foreign Policy Objectives", *Journal of Indian Studies*, 7(1), ss. 123–138.
- Said, Edward (1979), *Orientalism*, New York: Vintage Books.
- Saliu, Hasan (2017), "The New Nature of Cultural Diplomacy in the Age of Online Communication", *Journal of Media Critiques*, 3(10), ss. 87–100.
- Sartain, Katherine (2015), "Roots, Rock and Public Relations: A Study of the US Government's Use of Music as a Tactic in Its Cultural Diplomacy Efforts", Louisiana State University, Lisans Bitirme Tezi, Louisiana, ABD.
- Sayers, William & Tahsin, Hasan (2016), *Music and Music Education from Ottoman Empire to Modern Turkey*, Istanbul: AGP Research.
- Schneider, Cynthia P. (2009), "The Unrealized Potential of Cultural Diplomacy: 'Best Practices' and What Could Be, If Only....", *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 39(4), ss. 260–279.
- Sendra, Estrella & Ndour, Saliou (2018), "Fiftieth Anniversary of the First World Festival of Negro Arts: A Comparative Study of the Involvement of the Population in the World Festival of Negro Arts in 1966 and 2010", *Interventions*, 20(7), ss. 965–986.
- Shannon, Jonathan H. (2024), "Melodies Heard and Unheard: The Promise and Limits of Cultural Diplomacy through Music", içinde (editörler: Maria M. Rijo Lopes da Cunha & Jonathan Shannon & Søren Møller Sørensen & Virginia Danielson) *Music and Cultural Diplomacy in the Middle East: Geopolitical Re-Configurations for the 21st Century*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 71–92.
- Shawa, Hooda (2024), "Strike an Elizabethan Pose: Early Music Diplomacy—Queen Elizabeth I's Clockwork Organ Gift to the Ottoman Court", içinde (editörler: Maria M. Rijo Lopes da Cunha & Jonathan Shannon & Søren Møller Sørensen & Virginia Danielson) *Music and Cultural Diplomacy in the Middle East: Geopolitical Re-Configurations for the 21st Century*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 51–68.
- Solomon, Ty (2014), "The Affective Underpinnings of Soft Power", *European Journal of International Relations*, 20(3), ss. 720–741.

- Statler, Kathryn C. (2012), "The Sound of Musical Diplomacy", *Diplomatic History*, 36(1), ss. 71–75.
- Stockemer, Daniel & Blais, André & Kostelka, Filip & Chhim, Chris (2018), "Voting in the Eurovision Song Contest", *Politics*, 38(4), ss. 428–442.
- Tauscher, Soner (2025), "Uluslararası İlişkilerde Toplumsal Hafıza ve Yumuşak Güç: Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Mimarisinde TİKA ve YTB'nin Stratejik Rolü", *Avrasya Etüdleri*, 64, ss. 229–264.
- Taylor, Paul Michael & Smith, William Bradford (2017), "Instruments of Diplomacy: 19th Century Musical Instruments in the Smithsonian Collection of Thai Royal Gifts", *The Journal of the Siam Society*, 105, ss. 245–272.
- Tekin, Erhan & Doğrusöz, Nilgün (2018), "Yirminci Yüzyılda Kültürel Bellek ve Geleneğin Yeniden İhyası Bağlamında Mehterhane-i Hakani", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), ss. 317–336.
- Todorović, Miloš (2021), "TIKA's Heritage Restoration Projects", *Insight Turkey*, 23(3), ss. 141–156.
- Tokdoğan, Nagehan (2018), *Yeni Osmanlıcılık: Hınç, Nostalji, Narsisizm*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Toker, Hikmet & Erbay, Halil İbrahim (2018), "The Musical Performance Presented for Sultan Abdülaziz at the Crystal Palace-as an Example Using Music as a Diplomatic Tool", *Musicologist*, 2(1), ss. 32–48.
- Türkmen, Emel Funda (2012), "Kültürler Arası İlişkilerde Müziğin Rolü ve Önemi Karol Szymanowski'de Anadolu İzleri", *Qualitative Studies*, 7(2), ss. 1–13.
- Ürün, Tolga & Zahal, Onur (2025), "Late Ottoman Empire Reforms: The Musical Policies of Sultan Mahmud II", *International Journal of Cultural Policy*, 31(6), ss. 751–764.
- Von Eschen, Penny M. (2004), *Satchmo Blows up the World: Jazz Ambassadors Play the Cold War*, Cambridge: Harvard University Press.
- Vuletic, Dean (2018), "The Eurovision Song Contest in the Musical Diplomacy of Authoritarian States", içinde (editörler: Frédéric Ramel & Cécile Prévost-Thomas) *International Relations, Music and Diplomacy: Sounds and Voices on the International Stage*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, ss. 213–234.
- Vuletic, Dean (2018), *Postwar Europe and the Eurovision Song Contest*, New York: Bloomsbury Publishing.

- Walker, Christopher & Ludwig, Jessica (2017), "The Meaning of Sharp Power: How Authoritarian States Project Influence", *Foreign Affairs*, 16.11.2017, Erişim Tarihi: 17.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power>.
- Williams, Madalyn Marie (2020), "Instrumentation and International Relations: Music as a Major Key in Cultural Diplomacy", Texas State University, Bitirme Tezi, Texas, ABD.
- Winger, Gregory H. (2017), "Soft Power by Other Means: Defense Diplomacy as a Tool of International Statecraft", Boston University Graduate School of Arts and Sciences, Doktora Tezi, Boston, ABD.
- Wolff, Larry (2016), *The Singing Turk: Ottoman Power and Operatic Emotions on the European Stage from the Siege of Vienna to the Age of Napoleon*, Stanford: Stanford University Press.
- Wood, Jennifer Linhart (2019), *Sounding Otherness in Early Modern Drama and Travel: Uncanny Vibrations in the English Archive*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Wood, Jennifer Linhart (2022), *Dynamic Matter: Transforming Renaissance Objects*, Pennsylvania: Pennsylvania State University Press.
- Yalazan, Ateş (2022), "Tam 10 Gün Süren Kraliçe Manşetleri", *Hürriyet*, 11.09.222, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ates-yalazan-arsiv-balikcisi/tam-10-gun-suren-kralice-mansetleri-42135289>.
- Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü (2021), "Milli Savunma Bakanlığı Mehteran Birliği", T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim Tarihi: 14.06.2026, Erişim Adresi: <https://yakegm.ktb.gov.tr/TR-308426/milli-savunma-bakanligi--mehteran-birligi.html>.
- Yavaş, Mehmet & Demirel, İbrahim Fatih (2025), "Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Perspektifinden Türkiye'nin Faaliyetlerinin Analizi: Eğitim Aracılığıyla Kültürel Diplomasi", *Türkiyat Mecmuası*, 35(1), ss. 333–355.
- Yenokyan, Artyom V. (2023), "The Importance of Soft Power in Türkiye's Foreign Policy in 2002-2022", *Vestnik RUDN International Relations*, 23(4), ss. 609–619.
- Yılmaz, Ayhan Nuri & Kılıç, Ömer (2025), "TİKA'nın Küresel Çapta Yürüttüğü Kamu Diplomasisi Faaliyetleri", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 14(1), ss. 138–162.